

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Jonathan Lygdman

Språkanvändning och attityder till språk inom företaget ABB i Vasa

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2017

INNEHÅLL

TABELLER	2
SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	6
1.1 Syfte	7
1.2 Material	9
1.2.1 Företaget ABB	10
1.2.2 Företagets verksamhet	11
1.3 Metod	12
1.4 Tidigare forskning	14
2. DET TVÅSPRÅKIGA FINLAND	16
2.1 Språkutbildning i Finland	17
2.1.1 Språkinläring i daghem och förskola	17
2.1.2 Språkinläring i grundskolan	18
2.1.3 Språkinläring i gymnasier, yrkeshögskolor och på vuxennivå	21
2.2 Flerspråkigheten i det finländska arbetslivet	22
2.2.1 Den språkliga mångfalden inom företaget Wärtsilä	23
2.2.2 Språkanvändning inom företaget Käyttöauto OY	24
2.3 Attityder till flerspråkighet	24
2.3.1 Tidigare forskning i språkattityd	25
2.3.2 Språkattityder i Finland	26
3. ORGANISATIONER OCH FLERSPRÅKIGHET	28
3.1 Vad är en organisation?	28
3.2 Kommunikation inom organisationer	30
3.3 Språkhantering och språkpolicy inom organisationer	32
4. SPRÅKANVÄNDNING OCH SPRÅKATTITYD VID FÖRETAGET ABB I VASA	34
4.1 Språkanvändning och språkval i olika situationer	34
4.2 Språkskillnader mellan företagens avdelningar	39
4.2.1 Avdelning Discrete automation and motion	39
4.2.2 Avdelning Power products	40
4.2.3 Avdelning Low voltage products	42

4.2.4 Avdelning Power systems	44
4.2.5 Sammanfattning över språkskillnaderna	46
4.3 Språkattityder inom företaget	47
4.3.1 Företaget ABB:s attityd till språk	47
4.3.2 Företaget ABB:s attityder till språk på individnivå	49
5. SLUTDISKUSSION	52
LITTERATUR	56
BILAGOR	61
Bilaga 1 Intervjufrågor på finska	61
Bilaga 2 Intervjufrågor på svenska	64
Bilaga 3 Intervjufrågor på engelska	66
TABELLER	
Tabell 1. Informanternas avdelningar	9

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten****Författare:**

Jonathan Lygdman

Avhandling pro gradu:

Språkanvändning och attityder till språk inom företaget ABB i Vas

Examen:

Filosofie magister

Oppiaine:

Svenska och språkbad

Valmistumisvuosi:

2017

Työn ohjaaja:

Siv Björklund

SAMMANFATTNING:

I min avhandling har jag undersökt språkanvändningen och vilka attityder man har till språk vid företaget ABB i Vas. Eftersom företaget är ett internationellt stort företag väcktes mitt intresse för vilka språk som finns i företagets dagliga verksamhet och i vilka situationer de förekommer. Utöver detta har jag undersökt vilka attityder det inom företaget finns på såväl organisationsnivå som individnivå. Jag vill se hur organisationen och dess arbetstagare klarar av den flerspråkiga vardagen och se vilka attityder som uppstår till de olika språken som används inom företaget.

Totalt har 11 informanter fördelat på fyra olika avdelningar svarat på intervjufrågorna. Informanterna har svarat på finska, svenska och engelska. Min avhandling är en kvalitativ undersökning där jag utgående från mina informanters svar försökt skapa mig en bild över hur språkanvändningen och språkattityden ser ut inom företaget. För att tydliggöra resultatredovisningen har jag valt att exciperera svar som mina informanter givit och återgett dem som citat för att visa deras tankar och åsikter.

Min undersökning visar att engelskan och finskan är de språk som används mest inom företaget där dessutom engelskan fungerar som huvudspråk. Svenskan är inte en lika stor del av företagets vardag utan används mera vid informella situationer mellan företagets arbetstagare. Dessutom är den allmänna attityden till flerspråkighet positiv hos företaget. Mina resultat kan inte generaliseras till hela företagets språkanvändning och språkattityd eftersom informanterna var endast 11 till antalet och inte jämnt fördelade över företagets avdelningar. Däremot kan mina resultat ge en indikation över hur språksituationen ser ut hos ett internationellt stort företag i Finland och visa betydelsen av goda språkkunskaper i arbetslivet.

NYCKELORD: Språkanvändning, språkattityd, flerspråkighet, organisation

1 INLEDNING

I dagens arbetsamhälle har språkkunskaper blivit en allt viktigare faktor i samband med arbetsanställningar. När man exempelvis skriver sitt CV vill ofta företagen veta vilka olika språk man behärskar och på vilken nivå kunskaperna ligger. När man förut prioriterade att arbetstagaren främst skulle vara kunnig inom yrket har språkkunskaperna blivit i princip lika viktiga. Det har mycket att göra med globaliseringen. Företag i dagens samhälle är ofta internationaliserade och har kunder och kontakter runt om i världen. För att kunna kommunicera med varandra krävs det att man inom företaget behärskar flera språk så att man även ska kunna göra försäljningar utrikes. Därför finns det idag mycket få företag som har sin verksamhet på endast ett språk. (Tandefelt 2005)

Trots att de flesta finländare har tillräckliga kunskaper i det finska språket så tvingas många företag att använda mera engelska. En orsak till detta är att det blivit allt vanligare att anställa arbetskraft från andra länder än Finland. Speciellt inom koncernföretag, som innebär att flera företag har ett samarbete där man delar på vinster och skulder, är det vanligt att koncernspråket blir engelska. De största kraven på språkkunnande ställs vanligtvis på chefer och förmän inom koncernen men det är också viktigt att personalen som ligger lägre ner i företagshierarkin behärskar flera språk. Att engelskan är dominerande i dylika företag i Finland märker man främst i skriven form, exempelvis företagens dokument är ofta skrivna på engelska. Däremot används ofta finska eller svenska när man diskuterar sinsemellan inom företaget, vid tillfällen som kaffepauser eller annat småprat. (Tandefelt 2005)

Dagens företag tvingas allt mera tänka på omvärlden och vem som finns omkring en. Företagen kan inte enbart fatta beslut som gynnar dem själva utan hänsyn måste även tas till kunder, offentliga regleringar, konkurrenter och till många andra faktorer. Det är viktigt som företag att skapa goda kontakter för allt som oftast är man beroende av underleverantörer som exempelvis förser företaget med viktigt material. Att man sedan är så beroende som företag av andra kan också leda till en viss osäkerhet eftersom man mycket sällan har ordentlig kontroll på vad som händer utanför företagets gränser. Detta gör att produktionen

ibland kan bli lidande ifall någon av underleverantörerna inte är i tid med sina arbeten. Det gör att företagen ofta känner ett tryck från samhället. Själva har man trycket på sig att ha en så lönsam verksamhet som möjligt men företag känner också tryck eftersom man har ett samhällsansvar. Trycket man känner kan ha politiska grunder genom samarbeten mellan olika organisationer eller så kan det vara ett konformitetstryck. Ett sådant tryck innebär att företaget kan känna press att skapa något ”modernt” eller ”nytt” för att konkurrera ut andra företag. (Jacobsen & Thorvik 2009: 19–20) För att mycket av detta ska fungera krävs det att man inom företaget ska kunna kommunicera och ifall det finns brister i kommunikationen blir arbetsuppgifterna svåra (Jacobsen & Thorvik 2009: 293–294) Detta visar att kommunikationen är viktig och en av grundförutsättningarna till att kommunikationen ska fungera är att arbetstagarna har goda språkkunskaper.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att undersöka hur språkanvändningen ser ut hos företaget ABB:s fabrikskoncern i Vasa. Jag kommer att undersöka vilka språk som används inom företaget och i vilka situationer de förekommer. Jag ska försöka få en uppfattning över vilka språk som används mest och varför. Jag tänker även jämföra och se ifall språkanvändningen skiljer sig mellan de olika avdelningarna inom företaget. Dessutom tänker jag titta närmare på vilka språkattityder det finns inom företaget, med andra ord ifall man är positivt inställd till att det talas flera språk inom företaget vilket ofta är ett måste på grund av globaliseringen. De forskningsfrågor som jag vill ha svar på är:

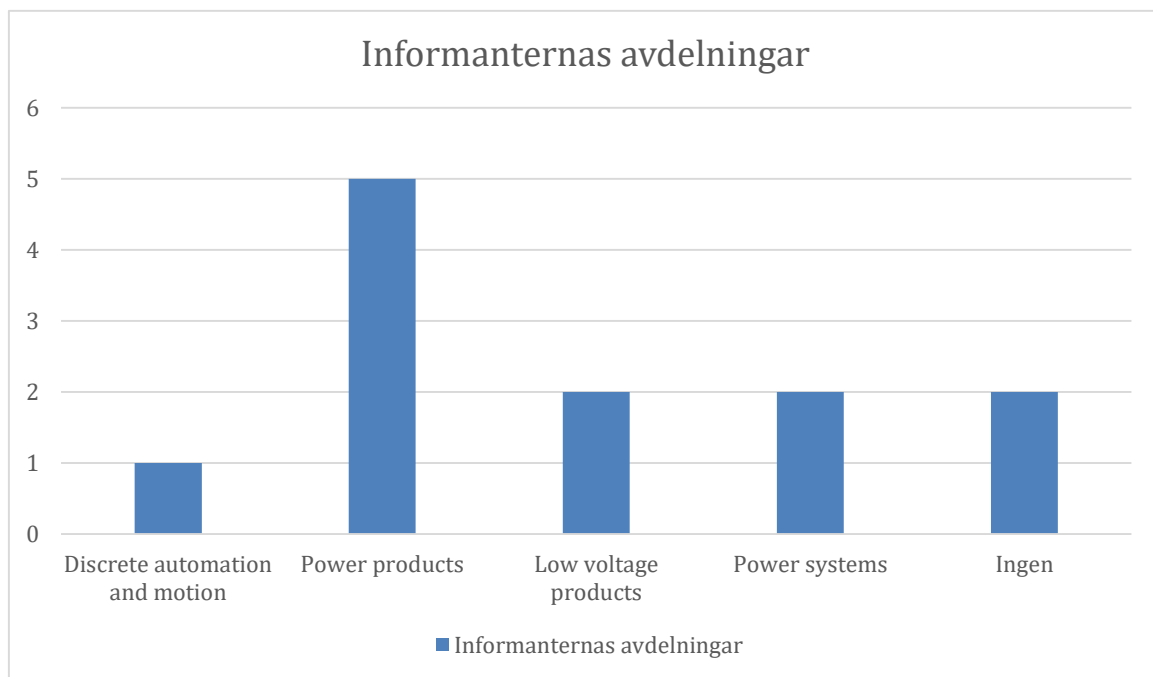
1. Vilka språk används inom företaget och i vilka situationer?
2. Finns det skillnader mellan företagets avdelningar i fråga om språkanvändningen?
3. Vilka attityder, på individnivå och organisationsnivå, finns det till de olika språken som används inom företaget?

Det är intressant att forska närmare i speciellt språkanvändningen och språkattityden hos företaget ABB i Vasa, eftersom Vasa är en flerspråkig stad där svenska har en relativt stark ställning om man jämför med många andra städer i Finland. I slutet av år 2015 fanns det i Vasa 15291 svensktalande invånare. De utgör 22.6% av den totala stadsbefolkningen. (Vaasa 2016) Därför ska det bli spännande att se hur stor plats svenskan har i företaget på grund av svenskheten i staden. Man kan anta att det i de övriga finska städerna, där ABB har sina säten, talas alls inte lika mycket svenska som i Vasa. Jag tror att det kan finnas språkskillnader mellan de olika avdelningarna inom företaget. Detta eftersom avdelningarna inom företaget antagligen inte har helt samma verksamhetsområden och därför kan det behövas olika språkkunskaper vid de olika avdelningarna. Angående språkattityden kommer jag på basis av de individuella svaren dra slutsatser kring de egna attityderna samt företagets språkpolicy där jag vill undersöka attityden på organisationsnivå. Mina förhoppningar är att man inom företaget ser positivt på de språk som talas på de olika avdelningarna. Det är ju trots allt en viktig del i företaget att man har personer med olika språkkunskaper eftersom företaget är så internationellt. Därför bör varje språk respekteras, oavsett om det är ett av företagets huvudspråk eller om det är ett språk som inte har lika stor plats i företagets vardag. Det som gör min undersökning intressant är att det inte tidigare gjorts en sådan om företaget ABB. Dessutom finns det behov av motsvarande studie kring företags språkanvändning eftersom det ger personer som ska ut i arbetslivet en inblick i vilka språkkunskaper och språkfärdigheter det krävs av en när man är klar med studierna och ska söka sitt framtida arbete.

Med hjälp av forskning som gjorts om globalisering och vilken påverkan den har på företagets verksamhet antar jag att en flerspråkig miljö existerar i ABB:s vardag. Gundersen (2009: 18–19) poängterar att språkkunskaper är av stor betydelse för att kunna kommunicera med personer som har olika modersmål. Detta ger även en konkurrensfördel på arbetsmarknaden. (Ibid.) Därför är min hypotes att ABB inte enbart använder sig av de inhemska språken utan att även världens större språk figurerar i företagets verksamhet.

1.2 Material

Materialet som jag kommer använda mig av är intervjufrågor som blivit ställda till 12 personer och som jag fått transkriberade svar till. Intervjuerna och transkriptionen har gjorts av personal vid Vasa universitet. Hälften av intervjuerna utfördes i november 2013 medan resten av intervjuerna utfördes i februari 2014. Frågorna har inspirerats av och byggts ut från erfarenheterna med Wärtsilärapporten. Min studie är en del av den projektforskning som gjorts av Institutet för flerspråkighet där också rapporten om Wärtsilä ingår. Mera detaljerat om Wärtsilärapporten i avsnitt 2.2.1.

Tabell 1. Informanternas avdelningar

Det är 8 kvinnor och 4 män som har ställt upp för intervju. Dessa 12 personer, som är anonyma, representerar 4 olika avdelningar inom företaget och de har även olika ställningar i företaget. Som tabellen ovan visar är de avdelningar som mina informanter representerar *Discrete automation and motion* (1 informant), *Power products* (5 informanter), *Low voltage products* (2 informanter) och *Power systems* (2 informanter). Sedan är det två informanter som inte räknas till någon specifik avdelning. Frågorna som informanterna har svarat på i intervjuerna är främst språkrelaterade, med andra ord vilka språk och i vilka situationer man använder dem men det finns även några bakgrundsfrågor om företaget, exempelvis vilka uppgifter man har inom de respektive avdelningarna osv. Intervjusvaren är på finska, svenska och engelska. Frågorna som informanterna har fått svara på är inte identiska. Eftersom frågorna har ställts på tre olika språk är de inte helt lika formulerade även om de innehållsmässigt är mycket likartade (Se bilaga 1, 2 och 3). Jag anser att intervjusvar från 12 personer räcker för att jag ska kunna bilda mig en uppfattning om hur språksituationen ser ut hos företaget i Vasa. Dessutom kommer mina informanter från flera olika avdelningar inom företaget vilket gör att jag får en bra spridning på svaren som kommer täcka större delen av företagets språkanvändning.

1.2.1 Företaget ABB

ABB är ett företag inom elkraft och automationsteknik som har sitt säte i Schweiz huvudstad Zürich och man har 135000 personer anställda i över 100 länder runt om i världen. I Finland finns det ungefär 5000 personer anställda i över 20 kommuner. ABB:s verksamhet har funnits i över 130 år. Företaget har som mål att effektivisera och höja säkerheten och produktiviteten hos energibolag, industrier, transporter och infrastrukturen över hela världen. Mycket av dagens teknik som finns i det moderna samhället har skapats och blivit utvecklat av ABB (ABB 2016)

1.2.2 Företagets verksamhet

ABB:s verksamhet i Finland är indelad i flera olika enheter. Dessa enheter är sedan uppbyggda i specifika affärsenheter som är experter inom olika branscher och produktområden. I Finland förekommer enheterna Control Technologies, Drives, Electrification Solutions, Grid Automation Products, Grid Automation Systems, Grid Integration, Marine and Ports, Measurement and Analytics, Medium Voltage Products, Motors and Generators, Power Generation, Process Industries, Protection and Connection, Robotics, Solar, Transformers, Turbocharging och Wiring Accessories. Förutom dessa räknas även enheterna Domestic Sales och Service till företagets verksamhet. (ABB 2017a) Jag kommer inte att gå närmare in på alla dessa divisioners verksamheter utan har valt att gå in på de divisioner som mina informanter representerar för att ge en inblick i hur deras vardag ser ut.

Bland mina informanter förekommer det flera representanter inom enheten Power Generation. Globalt sett sysselsätter Power Generation mer än 3000 personer och i Finland finns det ungefär 80 personer. Hos Power Generation utvecklar man och levererar elektriska kraftverk, automations-, instrument- och kontrollsystem. Dessutom levererar man stödtjänster för totalentreprenad. Till Power Generation räknas även systemanalys och underhållstjänster med vilka man identifierar olika sätt att förbättra prestandan och tillförlitligheten hos kraftverken. De flesta som arbetar inom enheten Power Generation i Finland finns i Vasa. Enheten har breda kunskaper inom kraftverksprocesser och projektledning för att kunna säkerställa att man kan leverera framgångsrika projektleveranser. De olika projekten fördelar sig på alla former av elproduktion. Till denna enhets verksamhet räknas även värmekraft och kärnkraftsprojekt. Dessa levereras främst till den inhemska marknaden. (ABB 2017b)

En annan enhet som finns representerad bland mina intervjusvar är Medium Voltage Products. Denna enhet satsar på att utveckla och producera riktlinjer och övervakning av säkerhetsutrustning. Ifall den upptäcker något fel på exempelvis elledningar kopplar den av

felet från resten av nätverket. På detta sätt kan eldistributionen fortsätta och ingen blir utan el. Dagens intelligenta nät ställer stora utmaningar på användningen av elnätet. På grund av detta spelar nätverksövervakningen, skydden och kontrollen en stor roll eftersom de ser till att det blir en oavbruten eldistribution och minskar driftstoppen. Man har sedan 1980-talet utvecklat de finländska nätverken och kunskapen och intelligensen inom detta område ligger därför på en hög nivå. Globalt sett sysselsätter denna enhet tusentals människor i över hundra länder. Finland har ett världsomfattande ansvar vad gäller elektrisk distributionsskydd, kontroll-, och automationsprodukter. Dessutom förser man olika driftenheter med medelspännings och högspänningsprodukter. (ABB 2017c)

Representanter för enheten Motors and Generators finns också i mina intervjuer. Motors and Generators gör stora satsningar på forskning och produktutveckling av högeffektiva motorer och generatorer. Det finns ett stort behov i världen att få fram energieffektiva motorer eftersom av all elektrisk förbrukning i världen kommer 28% från elmotorer. ABB räknas som världsledande inom motortillverkning. I Finland finns fabrikerna i Helsingfors och Vasa. Fabriken i Helsingfors tillverkar bland annat högspänningsmotorer, dieselgeneratorer och permanentmagnetmotorer. Fabriken i Vasa har ett globalt ansvar för utvecklingen av lågspänningsmotorer. I Helsingfors finns ungefär 910 anställda medan man i Vasa har ungefär 530. Globalt sett sysselsätts inom denna enhet 14000 personer utspridda på 36 fabriker i 11 olika länder. (ABB 2017d)

1.3 Metod

Jag kommer främst att analysera och presentera mina resultat kvalitativt men redovisar vid behov några svar kvantitativt. En avvikelse från metodsätt kan göras ifall situationen eller kontexten kräver det. (Bell & Waters 2016: 20) Därför kan en tillämpning av en annan forskningsmetod bli aktuell. Skärvad & Lundahl (2016: 117) menar att en kvalitativ undersökning inte är förbjuden från att använda kvantitativ data i sin undersökning. Ofta innehåller goda kvalitativa undersökningar kvantitativt innehåll. Det bidrar till att analysen

blir lättare att förstå men det är viktigt att komma ihåg att den kvantitativa analysen inte får vara allt för framträdande så att den tar mera plats än den kvalitativa analysen, den ska främst fungera som ett hjälpmedel i undersökningen. (Ibid.) Mitt material består av intervjusvar vilket gör att utgångspunkten vid resultatredovisningen kommer att vara kvalitativ eftersom det ger en mera beskrivande bild av resultatet. Intervjuerna är transkriberade helt enligt vad informanterna svarat, med andra ord används det talspråk och intervjuerna är inte översatta utan finns på finska, engelska och svenska. Därför kommer jag använda mig av citat i resultatdelen eftersom de ger en mera autentisk bild av språksituationen inom företaget.

En annan orsak till att jag valt en mera kvalitativ forskningsmetod är att jag lättare kommer kunna presentera och beskriva de forskningsresultat jag kommit fram till. Bell & Waters (2016: 20) menar att en kvalitativ forskning fokuserar mera på upplevelser och insikt istället för statistik vilket också är tanken med min forskning. Eftersom svarspersonerna till intervjuerna är 12 till antalet och de dessutom representerar olika avdelningar inom företaget känns tabeller och figurer för varje avdelning i det här sammanhanget relativt onödiga. Däremot kan statistik som representerar hela företaget vara aktuellt för att visa den generella språkanvändningen och attityden hos företaget.

Min undersökning är en fallstudie där valet av metod för materialinsamlingen är intervjuer. Det finns olika typer av intervjuer att använda sig av. Trost (1997: 24) lyfter fram användningen av kvalitativa eller informella intervjuer. Det är också sådana intervjuer som mitt material består av. En kvalitativ eller informell intervju handlar om att försöka tolka och återge vad informanten tänker och känner. Dessutom ska svaren sträva efter att beskriva vilka erfarenheter och vilken syn informanten har på de frågor som hen svarar på. (Ibid.) Ett av målen med en kvalitativ analys är att sedan när man fått en slutprodukt kunna ge läsaren ökad kunskap inom ett visst område utan att läsaren själv ska behöva gå igenom allt material som samlats in till projektet eller undersökningen. Det är också i samband med analysen som forskaren tvingas använda största delen av sin kapacitet och kreativitet men också en förmåga att kunna arbeta systematiskt. (Tjora 2012: 137) Detta är också mitt mål med undersökningen.

Jag avser att återge vilka erfarenheter och vilken syn mina informanter har om språkanvändningen vid ABB i Vasa och få en uppfattning om hur situationen ser ut. Detta ska sammanställas och ge läsaren en inblick i hur språksituationen ser ut vid ABB i Vasa.

1.4 Tidigare forskning

Det har inte tidigare gjorts någon språklig undersökning av företaget ABB. Däremot har det gjorts språkliga undersökningar om andra företag i Finland. Malkamäki & Herberts (2014) *Case Wärtsilä* är ett exempel på en undersökning där man forskade i språkanvändningen vid företaget Wärtsilä i Vasa. Man undersökte bland annat arbetspråket, vilket språk man använde vid kundbemötande och val av språk vid olika sammanträden, exempelvis möten. I avsnitt 2.2.1 kommer jag att mera detaljerat beskriva språkanvändningen inom företaget.

En annan liknande undersökning som gjorts är Välikangas (1996) avhandling om företaget Käyttöauto OY:s språk och språkanvändning i Seinäjoki, Vasa, och Tammerfors. Hon inriktade sig på språkanvändningen i samband med reservdels- och bilförsäljningen. Syftet med hennes undersökning var att se vilka språkkunskaper reservdels- och bilförsäljarna hade och vilka attityder de har till de inhemska språken finska och svenska. Jag kommer att återkomma till Välikangas avhandling i avsnitt 2.2.2.

Andra studier som gjorts inom samma område är Noora Seppäläs (2016) avhandling om Dermoshop och Sanne Heittolas (2015) artikel om polisens perspektiv på tvåspråkighet och det andra inhemska språket. Syftet med Seppäläs avhandling var att se hur den translatoriska verksamheten och översättningskulturen ser ut hos kosmetikaföretaget Dermoshop i samband med produktionen av två svenska tidningsversioner av företagets kundtidning. Seppälä ville bland annat se vilka kännetecken det finns hos de svenska versionerna, hur rubriksöversättningen ser ut samt ifall lokaliseringen förekommer i de två svenska versionerna. (Seppälä 2016: 8) Heittolas artikel, som är en del av forskningsgruppen BiLingCo, undersöker vilka språkkunskaper polisen i Finland har. BiLingCo är ett forskningsprogram som inledde sin verksamhet år 2010. Verksamheten går bland annat ut på

att undersöka tvåspråkigheten i det finländska samhället och att kartlägga vilka utmaningar det finns för tvåspråkigheten nu och i framtiden. Detta görs genom studier i hur tvåspråkigheten fungerar i olika sammanhang och att belysa vilka utmaningar ett flerspråkigt samhälle ställs inför både språkligt och kommunikativt. (Vaasan yliopisto 2017) Heittola poängterar i sin artikel just denna tvåspråkighet som väsentlig och konstaterar att Finlands grundlag ger medborgarna rätten att använda sitt språk. Därför är det viktigt att offentligt anställda personer, såsom polisen, behärskar båda språken. Heittola undersöker ifall polisen i Finland har tillräckliga kunskaper i svenska och ifall det känns naturligt att använda språket. Dessutom tar Heittola reda på ifall det är lätt för polisen att byta från finska till svenska och svenska till finska samt ifall användningen av två språk uppfattas som en ökad arbetsbörda för polisen. (Heittola 2015: 48–49)

Jag kommer att använda mig av dessa undersökningar i min egen forskning eftersom de behandlar samma frågor som jag kommer att göra, främst undersökningen om *Case Wärtsilä*. Denna forskning har i princip samma syften som jag har med min undersökning och båda företagen har många anställda och stor omsättning vilket gör att jag kan relatera min undersökning om ABB till forskningen om företaget Wärtsilä.

Eftersom attityden till språken också är en del av mitt forskningssyfte kommer jag även använda mig av annan litteratur och forskning som gjorts inom detta område. Sara Nyholms (2012) undersökning om närpesungdomarnas attityder till dialekt och standardsvenska är en undersökning som jag kommer använda mig av.

2. DET TVÅSPRÅKIGA FINLAND

I Finland har det sedan flera hundra år tillbaka funnits både finsk- och svensktalande befolkning. En betydande orsak till att den svenska befolkningen funnits länge i Finland är den gemensamma historien man har med Sverige eftersom Finland tidigare var en del av det svenska riket. År 1610 fanns det ca 70 000 personer med svenska som modersmål i Finland vilket utgör 17,5% av hela den finländska befolkningen. Sedan dess har den procentuella andelen svensktalande i Finland minskat, främst på grund av den kraftigt ökade mängden finsktalande människor. (Utbildningsstyrelsen 2016a) År 2014 räknades antalet svenskspråkiga människor i Finland till 290 161 vilket motsvarade 5,3% av den sammanlagda finska befolkningen. (Statistikcentralen 2015)

I Finland har vi utgående från grundlagen två nationalspråk, finska och svenska. Det betyder att varje medborgare som bor i Finland har rätt att få använda och bli bemött på endera språken vid statliga och kommunala myndigheter. Detta är en rättighet som garanteras genom grundlagen och syftet med denna lag är att de finsktalande och de svensktalande invånarna ska få leva sitt liv på sitt eget modersmål. (Oikeusministeriö 2009)

Förutom de ovannämnda rättigheterna ska även information ges ut på båda språken. Enspråkiga myndigheter behöver enbart ge ut information på ämbetsdistriktets språk medan tvåspråkiga myndigheter ska delge information på både finska och svenska. Informationen behöver nödvändigtvis inte vara lika omfattande på bägge språken men det viktigaste och mest centrala måste förekomma så att båda språkgrupperna med säkerhet förstår vad som menas med informationen. (Infopankki 2017) Till lagen hör bland annat också att tvåspråkigheten ska synas i vardagslivet. Det innebär att exempelvis skyltar, trafikmärken och andra dylika artefakter som myndigheterna använder sig av i tvåspråkiga myndigheter ska finnas på både finska och svenska. (Oikeusministeriö 2016)

Trots att finlandssvenskarnas antal är uppemot 300 000 är det många som är rädda att använda sitt modersmål eftersom man vill undvika att bli nedtryckt. En enkätundersökning

som gjorts vid Stockholms universitet visar att av de 412 personer som svarade på undersökningen har 295 känt sig hotade och av dessa 295 har 244 blivit utsatta för fysiskt eller verbalt våld på grund av sin finlandssvenska identitet. Detta gör att trots att grundlagen tryggar den svenska existensen i landet så är det alltså en utmaning i vardagen för de som har svenska som modersmål. (Expressen 2016). Därmed ska de bli intressant att se ifall svenskan förekommer på organisationsnivå i företaget ABB i Vasa eftersom svenskan i vardagen inte är någon självklarhet så är det också risk att språket inte har någon synlighet hos de finländska företagen.

I de kommande avsnitten i detta kapitel kommer jag att ta upp hur språkinlärningen ser ut i de olika livsstadierna i Finland. Dessa avsnitt är viktiga för min undersökningen eftersom de kommer ge en inblick hur språkinlärningen ser ut samt vad man kan förväntas kräva för språkkunskaper av den finländska invånaren vid de olika stadierna. Detta kan sedan vara av nytta i samband med språksituationen vid företaget ABB i Vasa och öka förståelsen över varför språksituationen ser ut som den gör.

2.1 Språkutbildning i Finland

En förutsättning för att vi ska kunna kommunicera med varandra är språkkunskaper. Ifall man inte skulle kunna behärska att kommunicera skulle det inte vara möjligt att upprätthålla en fungerande struktur i samhällen. Ofta händer det sig att folk som bor i samma land inte ens talar samma språk vilket försvårar kommunikationen. Detta gäller inte bara i Finland. För att minska kommunikationssvårigheterna satsar man på språkundervisning för att underlätta kommunikationen med varandra. (Einarsson 2013: 131)

2.1.1 Språkinlärning i daghem och förskola

Eftersom språkkunskaper blivit allt viktigare i dagens samhälle ligger fokuseringen i att ge barn språkundervisning i så tidig ålder som möjligt. Barn börjar utveckla språket redan innan födseln (Folkhälsan 2017) och barnen får första gången språkundervisning när de börjar i

daghem. Målet med språkinlärningen på daghemmen är att barnet ska lära sig utgående från olika aktiviteter och lekar. Barnet ska få vara en del av gruppen och uttrycka sig samt skapa sociala relationer med personalen samt de övriga barnen. (Utbildningsstyrelsen 2016b: 40–41)

Efter daghemsverksamheten fortsätter barnets språkutveckling i förskolan. Enligt läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2016c: 33) ska barnen stödjas i utvecklingen av svenska, finska, samiska eller teckenspråk under förskoleundervisningen. Barnen ska bland annat få ta del av undervisning där de får lyssna och tala i olika övningssituationer. Barnen får bekanta sig med barnlitteratur och de uppmuntras även att våga använda språket eftersom det gynnar språkutvecklingen. Situationerna där barnen får bekanta sig med språk är oftast i samband med olika lekar. Detta för att få barnen att tycka att språkinläring är roligt samt att de ska inspireras att själva läsa och producera egna bokstäver och ord. (Utbildningsstyrelsen 2016c: 32–33)

2.1.2 Språkinläring i grundskolan

När barnen kommer till årskurserna 1–2 fortsätter språkinlärningen. För utvecklandet av modersmålet säger läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2015: 104) så här om målet med inlärningen:

”Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.”

Man kan konstatera att målet är att fortsättningsvis få eleverna att intressera sig för språk. Eftersom detta är elevernas modersmål är målet att utveckla ordförrådet samt att få barnen att använda dem i vardagsspråket. Här skapar eleverna även sin egna språkliga och kulturella

identitet. Man får med andra ord en uppfattning om hur man själv är som språkanvändare och man skapar även kontakter till den egna kulturen samt får ett bredare perspektiv och en förståelse för andra kulturer. (Utbildningsstyrelsen 2015: 103–104)

Under årskurserna 1–2 har man även undervisning i det andra inhemska språket samt främmande språk. Studieprogrammet säger att eleven ska gå minst en lång samt en medellång språklärokurs under den grundläggande utbildningen. Den ena kursen ska vara det andra inhemska språket, antingen svenska eller finska, och den andra kursen ska vara ett främmande språk eller samiska. Till främmande språk kan man välja de språk som inte har en språkspecifik lärokursbeskrivning. Målet med kurserna är att eleverna ska få förståelse i andra språk och kulturer samt möjlighet att utöka sitt kontaktnätverk till personer från olika håll i världen. (Utbildningsstyrelsen 2015: 125–128)

När eleverna nått årskurserna 3–6 förväntas de inom modersmålet ha ökad kreativitet så att de kan använda flera begrepp och termer för att kunna uttrycka sig på ett mera mångsidigt sätt. Eleverna undervisas i olika kulturområden, såsom ordkonst, mediekulturen, drama och teater. Man får även lära sig att skriva, läsa och tolka olika skönlitterära texter. (Utbildningsstyrelsen 2015: 160–161).

För det andra inhemska språket och främmande språk är riktlinjerna fortsättningsvis som i de två första årskurserna att man ska genomföra minst en lång och en medellång kurs i språket. Däremot har man oftare lektioner inom de olika språken och kraven på eleverna har ökats. Bland annat ska eleverna nu klara av att ta eget ansvar och kunna planera sina arbeten och uppgifter. Dessutom ska kommunikationen och tolkningen av olika texter ligga på en sådan nivå att man kan använda sig av det i vardagslivet. Exempelvis ska man kunna använda språket muntligt när man frågar efter hjälp eller vill uttrycka en åsikt och skriftligt i kortare berättelser och sångtexter. (Utbildningsstyrelsen 2015: 196–199)

I årskurserna 7–9 fortsätter undervisningen av modersmålet, det andra inhemska språket och främmande språk. Eftersom detta är för eleverna de sista årskurserna i grundskolan kräver

man en relativt bred kunskap inom de olika språken. Kunskaperna i modersmålet ska vara på en sådan nivå att eleverna behärskar att föra diskussioner i multimediala kommunikationsmiljöer, såsom sociala medier. Eleverna undervisas så att de ska kunna bidra till att kommunikationsklimatet hålls positivt i medierna. Eleverna ska smidigare kunna producera texter, även genom kommunikationstekniker. Under dessa årskurser ökar även litteraturläsning där eleverna uppmanas att läsa för att öka intresset samt få möjlighet till läsoplevelser. (Utbildningsstyrelsen 2015: 287–288)

Även i slutskedet av grundskolan gäller samma kriterier som i de tidigare klasserna angående inläringen av det andra inhemska språket och främmande språk. Man ska välja minst en lång och en medellång kurs. Målet med undervisningen på denna nivå är bland annat att elevernas syn ska vidgas så att de ska kunna använda sina språkkunskaper och interagera med olika grupper och i olika sammanhang. Det förväntas även att eleverna ska kunna använda sig av språkvetenskapliga begrepp och termer. Man ska även behärska att producera muntliga och skriftliga texter. (Utbildningsstyrelsen 2015: 324–327, 348–350)

Förutom traditionell språkinlärningsverksamhet där barnet och personalen enbart använder barnet eller elevernas modersmål förekommer även språkbadsundervisning i Finland. Språkbad som inlärningsmetod går ut på att ett andraspråk eller främmande språk aktivt används i ett barn eller en elevs vardag. De bekantar sig med språket och använder det utan att deras modersmål drabbas av det. Språkbad har funnits i Finland sedan 1980-talet när Christer och Ulla Laurén kom i kontakt med det språkbadsprogram som användes i Kanada. Språkbadsprogrammet i Finland erbjuder undervisning åt barn från åldern 3–6 år ända upp till årskurs 9 i grundskolan. Fastän forskning har visat att språkbad har positiv inverkan på barnens språkinläring ordnas verksamheten överlag mycket begränsat i Finland. Efterfrågan är större än utbudet vilket gör att Stadsrådets långsiktiga plan är att i framtiden erbjuda mer språkbadsundervisning. Hösten 2009 hade Finland 958 språkbadsbarn i daghem, 2184 språkbadselever i grundskolan (årskurserna 1–6) och 838 språkbadselever i grundskolan (årskurserna 7–9). (Vaasan yliopisto 2015) Språkbad är relevant för min studie eftersom det

startat i Vasa och visar att svenskan är mer viktig för finskspråkiga i Vasa än på många andra orter i Finland. Det blir intressant att se ifall svenskan också anses vara viktig hos företaget ABB i Vasa.

2.1.3 Språkinläring i gymnasier, yrkeshögskolor och på vuxennivå

Språkinläringen fortsätter även för de studerande som väljer att fortsätta studera efter grundskolan. För de studerande som väljer gymnasiet kommer modersmålet och litteraturen vara en central del av studierna. Undervisningen kretsar kring språkbruk, textanvändning, kommunikation, medier och multimodalitet. Målet med undervisningen är att förbereda studeranden för eventuellt fortsatta studier samt det kommande arbetslivet. När eleverna gått ut gymnasiet förväntas det att de ska se betydelsen av flerspråkighet samt få ett större kulturellt perspektiv. Man ska få en fördjupad kunskap inom såväl skönlitteratur som facklitteratur och man ska behärska att både analysera och tolka texter i olika kontexter. (Utbildningsstyrelsen 2016d: 41)

Undervisningen i det andra inhemska språket ska bygga vidare på de språkkunskaper som studeranden fått från grundskoleutbildningen. Undervisningen baserar sig på att öva upp det talade och skrivna språket så att självförtroendet och användningen av språket i vardagen ska öka. Teman som förekommer i undervisningen är sådana som ska skapa helheter och förståelse som studeranden har nytta av i framtiden. Viktigt att komma ihåg är att undervisningen anpassas i viss mån till studerandens kunskapsnivåer eftersom inläringen och kunskaperna kan variera ganska kraftigt bland studerandena. (Utbildningsstyrelsen 2016d: 90–91) Gällande språkinläringen inom yrkesutbildningar varierar läroplanen beroende på vilken utbildning man har valt. (Utbildningsstyrelsen 2017)

I och med den tidigare nämnda tvåspråkigheten i Finland erbjuds det även vuxenstudier inom språk. Det är inte bara finska och svenska som lärs ut utan även andra språk erbjuds. Till de vanligare språk som lärs ut hör de övriga nordiska språken norska, danska, isländska men

också engelska är vanligt. Finska undervisas i hela landet, exempelvis genom arbetar- och medborgarinstituten. Undervisningen går vanligtvis på finska, svenska eller engelska. Det finns också en del kommuner som förser invandrare med avgiftsfria språkkurser. De 10 största städerna med medborgar- och arbetarinstitut är Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Åbo, Uleåborg, Jyväskylä, Lahti, Kuopio och Kouvala. I dessa städer erbjuds flest språkkurser samt störst möjlighet till att studera flera språk. (Nordiskt samarbete 2017)

2.2 Flerspråkigheten i det finländska arbetslivet

Kraven på att kunna språk i arbetslivet har på senare år ökat. En orsak till detta är att arbetskulturen har förändrats från att tidigare ha varit fysiskt krävande till att bli mera funktionsorienterad. Tekniken går framåt vilket gör att kunskapen syns allt mera tydligt i dagens arbetskultur istället för det fysiska arbetet, men för att klara sig i dagens kunskapsbaserade arbetskultur krävs förmågan att kunna kommunicera och interagera med varandra. Därför har kraven på en mångsidig språkkunskap stadigt ökat de senaste åren. (Utbildningsstyrelsen 2011: 14–17)

Eftersom det svenska språket enligt grundlagen (Finlex 2017) är ett nationalspråk i Finland finns det behov av att kunna svenska i det finländska arbetslivet. Det betyder inte att Finlands båda nationalspråk, finska och svenska, behöver vara framträdande inom alla yrkesgrupper. Däremot krävs det att man inom myndighetsyrken ska kunna båda nationalspråken eftersom den finländska medborgaren har rätten att bli bemött på finska eller svenska. Exempel på yrken som faller under denna kategori är offentliga förvaltnings- eller serviceuppgifter och domstolsuppdrag. Ifall man har ett yrke som har med kundkontakter att göra är det viktigt med kunskap inom de båda inhemska språken även om grundlagen inte förutsätter det. Inom servicebranschen är kundkontakter vanligt förekommande och år 2009 betonades, i samband med rekryteringen, kunskap i det svenska språket vid 55 % av företagen inom denna yrkesgrupp. Det enda språket som det ansågs finnas ett större behov av var engelskan. Grovt räknat brukar man säga att vart femte yrke inte har det andra inhemska språket som ett framträdande arbetsredskap. Däremot kan yrken inom denna yrkesgrupp trots allt behöva

kunskaper inom svenskan ifall verksamheten befinner sig inom en tvåspråkig region i landet. (Utbildningsstyrelsen 2011: 14–17)

2.2.1 Den språkliga mångfalden inom företaget Wärtsilä

Ett företag i Finland som är internationellt och som till en följd av detta använder sig av många språk inom verksamheten är Wärtsilä. Wärtsilä är ett världsledande företag som är leverantör av avancerade teknologier samt fullständiga livscyckellösningar för marin- och energimarknaderna. Företagets verksamhetsställen beräknas till över 200 stycken fördelade i över 70 länder. År 2015 hade Wärtsilä en omsättning på 5 miljarder euro och en anställningskvot på 18 800. (Wärtsilä 2017)

Något som nämndes kort i avsnitt 1.4 var att det gjorts en språklig undersökning angående språkanvändningen inom företaget Wärtsilä i Vasa. Malkamäki & Herberts (2014) undersöker företagets språkplanering samt vilka lösningar man inom företaget gör när man väljer språk som används vid olika situationer. Materialet till forskningen består av intervjuer där 20 personer som arbetar inom företaget svarat på frågor angående språkanvändningen inom företaget. Utifrån intervjuerna kunde man konstatera att 10 av informanterna använde regelbundet finska, svenska och engelska på arbetsplatsen. Resterande 10 informanter som ställde upp på intervjun använde antingen finska eller svenska och engelska. Individen kan i stora drag påverka vilket språk hen använder på arbetsplatsen. Vilket språk som används beror till stora delar på vilket modersmål de närmaste arbetskamraterna har på företaget. Sedan påverkar även arbetsuppgifterna behovet av att kunna flera språk. Exempelvis en individ som arbetar i Vasa och endast har lokala arbetsuppgifter behöver kunskaper i finska språket men kunskaper inom svenska är också nödvändiga. Har individen däremot globala arbetsuppgifter är engelska det språk som används mest men även kunskaper inom andra språk är av stor nytta. (Malkamäki & Herberts 2014: 55–59)

2.2.2 Språkanvändning inom företaget Käyttöauto OY

Käyttöauto Oy är ett annat stort företag i Finland även om det inte är internationellt på samma nivå som Wärtsilä. Företaget är en av de större bilförsäljarna i Finland och man representerar 13 olika bilmärken. (Välikangas: 14–16) Välikangas syfte med undersökningen var att se vilka språk som används i samband med reservdels- och bilförsäljningen i Seinäjoki, Vasa och Tammerfors. Målet med forskningen var att undersöka olikheterna och variationerna i språkanvändningen samt vilka språkattityder det fanns bland reservdels- och bilförsäljarna. (Välikangas 1996: 7–8). För att få information om språkanvändningen hos företagen från de tre olika städerna skickade Välikangas ut enkäter. Enkäterna innehöll 35 frågor varav 30 frågor var öppna och 5 frågor var slutna. Frågorna skulle bland annat ge svar på vilka personliga attityder det finns till de inhemska språken och även ge information om företagets språkanvändning. Totalt svarade 63 personer på enkäten. (Välikangas 1996: 10–12)

Resultatet från enkäterna visade att reservdels- och bilförsäljarna i Vasa var de som kom mest i kontakt med svenskan. De anställda i Seinäjoki och Tammerfors använde lite svenska. I Vasa var personalen positivt inställd till både svenskan och finskan medan man i Seinäjoki var mycket negativt inställd till svenskan. Anmärkningsvärt var att attityden till svenskan i Seinäjoki var mycket mera negativ än i Tammerfors fastän antalet användare av det svenska språket inte visar någon större skillnad städerna emellan. I Seinäjoki används finska och engelska oftast medan tyskan och svenskan används lika ofta. I Vasa använder man ungefär lika mycket svenska som finska. Tyska och ryska är de främmande språk som man oftast kommer i kontakt med i Vasa. I Tammerfors använder man sig av finska, svenska, engelska och tyska. De mest förekommande språken som används av dessa är finska, svenska och engelska. (Välikangas 1996: 97–101)

2.3 Attityder till flerspråkighet

För att Finlands alla medborgare ska bredda sina språkkunskaper krävs det att man har rätt attityd. Med en positiv attityd till språkinläring ökar motivationen och med en ökad

motivation är sannolikheten för en lyckad inläring mycket större än ifall ingen vilja finns att lära sig nya språk. (Nyholm 2012: 47)

2.3.1 Tidigare forskning i språkattityd

Det har gjorts en del forskning kring attityder i samband med språkinläring. Baker (1992: 9) tar upp flera orsaker varför en positiv attityd behövs i all form av inläring och speciellt inom språkinläring. Exempelvis om samhället har en negativ syn på flerspråkighet kommer man inte lägga tyngdpunkten på utbildningar inom flerspråkighet och därmed är chanserna till att ett flerspråkigt samhälle ska existera minimala. (Ibid.)

En orsak till att flerspråkigheten inte alltid varit så populär i samhällen är tron på att det hämmar utvecklandet av det egna modersmålet. Man menade att det speciellt gällde språk som liknade varandra. Exempelvis berättar Baker (1992: 76–79) hur invånarna i England respektive Wales var angelägna om att man enbart skulle prata det egna språket i landet. Det som gjorde invånarna osäkra, speciellt i Wales, var att ifall alla började lära sig engelska skulle man enbart börja använda det eftersom det är ett av världens största språk. Det skulle sedan leda till att det walesiska språkets existens skulle hotas. (Ibid.)

Någon som jag kort nämnde tidigare som också forskat inom språkattityder är Sara Nyholm (2012). Nyholm undersökte vilka attityder närpesungdomar har till dialekter och standardsvenskan. Nyholm (2012: 39) menar att attityder som skapats i en ung ålder ofta har den benägenheten att de är svåra att ändra på. Därför menar hon att en undersökning av en människas språkattityd i tidig ålder ofta kan ge en indikation över hur språkattityden kommer se ut i framtiden (Ibid). Resultatet av avhandlingen visade att hennes informanter använder sig av både dialekt och standardsvenska men inte i samma utsträckning och i olika situationer. Dialekten användes ofta tillsammans med personer som man har en nära relation med, exempelvis föräldrarna eller vännerna. Standardsvenskan användes i situationer som är mera högtidliga och officiella men också vid samtal med personer som inte talar dialekt. Närpesungdomarna värderar inte standardsvenskan lika högt som dialekten men trots detta

är inte attityden till standardsvenskan negativ. En jämförelse mellan könen visar att flickorna är mera positivt inställd till att använda standardsvenskan än pojkarna. Pojkarna anser dessutom att det geografiska användningsområdet för dialekten är större än vad flickorna anser. Flickorna är dessutom betydligt bättre på att anpassa sig språkligt till talsituationen än pojkarna. Dialekten används i hög grad och inställningen till dialekten är genomgående mycket positiv. Detta gör att Nyholm kunde konstatera att viljan att bevara dialekten finns kvar och att förhoppningen om att dialekten även ska leva kvar i framtiden är goda trots att man inte kan använda dialekten i alla situationer. (Nyholm 2012: 166–167)

Jag antar att jag kommer få liknande svar till min undersökning med den skillnaden att arbetstagarna vid ABB i Vasa vill bevara sitt modersmål i arbetsmiljön istället för dialekten som Nyholm har undersökt. Däremot kommer arbetstagarna vid ABB knappast att kunna använda sitt modersmål i alla situationer men antagligen kommer de att använda det i så stor utsträckning som möjligt.

2.3.2 Språkattityder i Finland

På grund av tvåspråkigheten i Finland är det i princip oundvikligt att attitydsskillnader kommer att uppstå. Trots att svenskan är ett nationalspråk tvingas personer med modersmålet svenska kämpa för språkets överlevnad, där skolsvenskans vara eller icke vara ofta är ett återkommande debattämne. (HBL 2017) En stor orsak till detta är att personer med svenska som modersmål är kraftigt i minoritet i Finland. År 2015 hade man en befolkningsandel på 5,3% av den totala befolkningen. Antalet personer som hade finska som modersmål samma år var 4 865 628 vilket utgjorde hela 88,7% av den totala befolkningen. (Statistikcentralen 2015) Mikael Reuter (2008) menar att svenska språket i Finland gynnas och har störst chans till överlevnad ifall man håller finlandssvenskan så lik sverigesvenskan som möjligt. Reuter (2008) anser därför att finlandismer, ord som enbart förekommer i finlandssvenskan, ska motarbetas. En orsak till detta är att finlandssvenskar förstår sverigesvenskan så bra nu vilket öppnar upp för möjligheter till studier och arbete i Sverige. Ifall finlandssvenskan istället

utvecklas åt ett annat håll än sverigesvenskan finns inte denna möjlighet kvar på samma sätt längre. (Reuter 2008)

I finländska grundskolor börjar man studera det andra inhemska språket i grundskolan (Utbildningsstyrelsen 2015). På grund av den tidigare nämnda majoriteten finsktalande personer i Finland har det uppstått åsikts- och attitydskillnader till att svenska är ett obligatoriskt ämne i skolan (Svenska Dagbladet 2011). Med en frivillig skolsvenska är risken stor att svenska språket försvagas ytterligare i landet och upprätthållandet av tvåspråkighet och svensk service inte skulle existera längre i landet. (Yle 2014). Språkbruk (2012) hänvisar till en rapport som gjordes vid Helsingfors universitet som ändå menar att majoriteten av eleverna i finska grundskolor är positivt inställda till att lära sig svenska och menar att det är värdefullt att kunna flera språk. Samma rapport menar även att endast 20% av eleverna i finska grundskolor har en negativ inställning till att lära sig svenska i skolan. Eleverna undviker även att använda ordet ”tvångssvenska” eftersom de vill skapa en egen attityd till språket. Att kunna kommunicera på det svenska språket är den högsta önskan eleverna har med svenskundervisningen och 73% av eleverna anser att de behärskar svenska. Trots att en relativt stor del av eleverna i forskningen verkar positivt inställda till det svenska språket så finns det förbättringar att göra i svenskundervisningen. Bland annat önskar eleverna få ta del av mera autentiskt material i undervisningen, såsom filmer, tidningar och annat nätmaterial. (Språkbruk 2012)

3. ORGANISATIONER OCH FLERSPRÅKIGHET

I det här kapitlet kommer jag att diskutera närmare vad en organisation är för något och vilka komponenter som krävs för att den ska fungera. Dessutom kommer jag att förklara vilken roll språket har i organisationer. I förra kapitlet diskuterades flerspråkigheten från ett skol- och inlärningsperspektiv. Nu kommer tyngdpunkten att ligga i organisationers språkpolicy för att skapa en uppfattning om vilka språkliga riktlinjer som används inom olika organisationer. Detta kapitel kommer att hjälpa mig i min analysdel eftersom det är språkanvändning i ABB som intresserar mig.

3.1 Vad är en organisation?

Överallt i världen finns det mängder av organisationer. Men att förklara vad som menas med en organisation är inte alltid så lätt eftersom det kan innebära flera olika aspekter. Holmblad Brunsson (2002: 7) hänvisar till Nationalencyklopedin och menar att med organisation menas fem olika saker: ordnande, planläggning och utförande; inrättning och sammanslutning. Eftersom begreppet ”organisation” definieras så brett är det svårt att ge något klart svar som alla är överens om att motsvarar begreppets betydelse. Företag är något som allmäntaget räknas som en organisation (Ibid.). Detta eftersom ett företag förväntas ha ett specifikt mål med sin verksamhet och dessutom kan anmäla sig till Skatteförvaltningens register där man bland annat går igenom hur verksamheten ska bedrivas (Skatt 2017). Dessutom rekommenderas att företag registreras för att på så sätt skapa en egen identitet där man skiljer sig från andra företag och organisationer. (Holmblad Brunsson (2002: 8–10)

För att en organisation ska kunna existera krävs det att det finns en organisationsstruktur. Enligt Abrahamsson & Andersen (2007: 60) betyder organisationsstruktur att man inom organisationerna arrangerar hur arbetet ska utföras samt fördelar arbetsuppgifterna mellan personerna i organisationen. Strukturen inom organisationer är relativt omfattande och därför brukar man dela in den i tre dimensioner: Specialisering, formalisering och centralisering-decentralisering. (Abrahamsson & Andersen 2007: 60–65)

Den första dimensionen som är specialiseringen brukar delas in i tre delar: horisontell differentiering, vertikal differentiering och geografisk utbredning. Horisontell differentiering gäller yrken, professioner och specialiteter. En organisation som räknas ha hög horisontell differentiering är sjukhus. Ett sjukhus kräver en bred kunskap hos personalen och att de ska ha olika specialiteter för att kunna hjälpa personer med olika åkommor. Till denna del av specialiseringen räknas även upplärning inom organisationen. Det innebär att organisationen lär upp medarbetarna vilket betyder att de inte behöver ha en heltäckande kunskap innan de blir en del av organisationen. Slutligen räknas även departementalisering till denna del. Med det menas att organisationens medlemmar delas in i exempelvis olika avdelningar, grupper och sektioner. (Abrahamsson & Andersen 2007: 60–65)

Med den vertikala differentieringen menar man hur många nivåer organisationen är indelad i. Antalet nivåer visar sedan hur många underordnade chefer det finns i organisationen. Nivåerna brukar illustreras i form av pyramider, spetsiga och platta pyramider. En spetsig pyramid har många nivåer och därmed färre underordnade men desto fler chefer. En platt pyramid har däremot mindre nivåer, med flera underordnade och färre chefer vilket innebär att cheferna har större makt inom organisationen. Det har funderats länge vilken pyramid som är mest optimal att följa som organisation men än så länge finns det ingen vetenskaplig forskning som bevisar att det ena pyramiderna skulle vara bättre än den andra. (Abrahamsson & Andersen 2007: 63)

Organisationsstrukturens andra dimension är formaliseringen. Med formalisering ser man på hur mycket av organisationens arbete är standardiserat vilket betyder att man följer en allmän praxis för att lättare kunna samarbeta med olika delar av organisationen. Vanligtvis görs formaliseringen skriftligt i form av dokument men detta är inget krav. Formalisering används inom organisationer för att lättare kunna följa med och kontrollera arbetet. Detta kan göras på två sätt. Antingen en processtyrd formalisering där man lägger vikten på hur arbetet ska utföras eller en resultatstyrd formalisering där man fokuserar på utformningen av

organisationens produkter och tjänster. Formaliseringens grundidé är att kontrollera att de anställda inom organisationen gör det som ska göras samt skapa rutiner. Dessutom fungerar den som arbetsfördelare och ger en inblick i vilket resultat som man kan förväntas få. (Abrahamsson & Andersen 2007: 64)

Den sista dimensionen inom organisationsstrukturen är centralisering-decentralisering. Till denna dimension hör auktoritetsfördelningen, vilket betyder att var och vilka personer inom organisation som fattar olika beslut fattas. Beslutsfördelningen kan vara antingen maximalt centraliserad eller maximalt decentraliserad. Med maximal centralisering menas att beslut fattas på den högsta nivån medan maximal decentralisering betyder att besluten görs längst ner i organisationen. Dessa centraliseringsbegrepp är inte alltid enkla att förstå eftersom det ibland kan vara oklart ifall beslutsrätten gäller både formella och informella aspekter eller ifall det enbart gäller de formella. (Abrahamsson & Andersen 2007: 64–65)

3.2 Kommunikation inom organisationer

En förutsättning för att en organisation ska kunna skapas och upprätthålla en fungerande verksamhet är kommunikation. Allmänt taget brukar man definiera kommunikation på två sätt, antingen som överföring av ett budskap eller som delning av ett budskap. Ifall ingen kommunikation förekommer eller ifall den är dålig leder det ofta till missförstånd vilket gör att organisationen lider. Man brukar säga att ifall ingen kommunikation förekommer så finns det heller ingen organisation. (Heide, Johansson & Simonsson 2012: 15, 27) En organisation skapas i samband med att tre delmål uppfylls. Det första målet är att man inom organisationen kan kommunicera med varandra. För att man ska klara av detta krävs det att kommunikatorerna behärskar samma språk för att kunna förstå varandra. Det andra målet är att alla inom organisationen är förberedda på att bidra till handling. Det innebär att medarbetarna med sina kunskaper är villiga att satsa på organisationens verksamhet för att få den framåt. Det tredje målet är att alla inom organisationen är inställda på att arbeta mot de gemensamt utsatta målen för ifall alla arbetar mot egna mål uppstår svårigheter. Att dessa tre

delmål följs kan vara avgörande för organisationens framtida existens. (Heide, Johansson & Simonsson 2012: 23)

När man diskuterar kommunikationen inom organisationer händer det ofta att man kommer i kontakt med begreppet organisationskommunikation. Begreppet användes för första gången år 1947 och har sedan dess fått en rad olika betydelser och definitioner. En av de mera återkommande definitionerna av begreppet är att den innebär den formella och informella kommunikationen som uppstår bland medlemmarna i organisationen. Därmed brukar organisationskommunikation även kallas intern kommunikation. Många menar dock att denna definition inte är en fullständig beskrivning av begreppet. Forskare menar att organisationskommunikationen även gäller sådan kommunikation som uppstår utanför organisationens väggar, med andra ord extern kommunikation. Orsaken till att ingen tydlig gräns kan dras gällande organisationskommunikation är för att organisationer och deras omgivningar är en aning diffusa och svåra att kartlägga. Det har att göra med att dagens organisationer ofta är beroende av underleverantörer, bemanningsföretag och konsultfirmor. De berörs också av organisationskommunikationen även om de inte är på samma sätt en del av organisationen såsom organisationsmedlemmarna. (Heide, Johansson & Simonsson 2012: 63-64)

För att lättare få grepp om vad som menas med organisationskommunikation gjorde Stanley Deetz år 2001 en definition över begreppet. Han anser att det är viktigare att lägga fokus på vad vi ser eller gör i samband med att vi tänker på begreppet organisationskommunikation istället för att fundera på vad det betyder. I och med detta tankesätt kom Deetz fram till tre olika sätt att beskriva organisationskommunikation. Det första sättet Deetz menar att man ska uppfatta organisationskommunikation är som ett specialområde. Detta område består av personer som finns på informationsavdelningar och kommunikationskonsulter. Personer som utgår ifrån detta synsätt intresserar sig för den historiska utvecklingen av organisationen. Det andra sättet man kan tolka begreppet på är som ett fenomen som förekommer i organisationer. Med detta synsätt försöker man urskilja de olika fenomen som finns i organisationen och se

vad som räknas till organisationskommunikation och vad som räknas till något annat. En stor mängd läroböcker följer denna princip att man ska kunna studera och särskilja olika fenomen. Det tredje och sista sättet som Deetz menar att man kan uppfatta organisationskommunikation på är att se det som ett speciellt sätt att beskriva och förklara organisationer. Deetz jämför detta med andra ämnens förklaringar av organisationsprocesser, exempelvis inom sociologi, företagsekonomi och psykologi. Dessa ämnen blir lättare att förstå ifall man sätter sig in i olika processer som berör ämnet och Deetz menar att kommunikationsperspektivet är en sådan process som skulle förenkla förståelsen av organisationskommunikationens innebörd. Enligt Deetz har detta sätt att förstå sig på organisationskommunikation inte använts mycket bland forskare utan man har istället använt sig av psykologiska och social-kulturella förklaringar. (Heide, Johansson & Simonsson 2012: 64-65)

3.3 Språkhantering och språkpolicy inom organisationer

Språket är ett av de viktigaste verktygen man har som organisation i samband med affärsverksamheten. Detta gör att organisationer blivit allt mera språkmedvetna och satsar resurser på den egna verksamhetens språkhantering. Med språkhantering menar man att en organisation klarar av att tillmötesgå personer med olika modersmål som antingen är en del av organisationen eller på ett annat sätt har kopplingar till den, exempelvis försäljningsparter. (Gundersen 2009: 2)

För att upprätthålla en god språkhantering inom organisation brukar man allmänt taget säga att tre faktorer ska följas för att man ska lyckas. De tre faktorerna är språkmedvetenhet, språkberedskap och förmågan att vara mottaglig för språk. Språkmedvetenhet innebär att organisationens strategier och policyn bearbetar olika språkfrågor och språkproblem som kan uppstå i verksamheten. En organisation med språkmedvetenhet kontrollerar regelbundet att man bibehåller tillräckliga språkkunskaper som motsvarar behovet som finns ute i affärsvärlden. Språkberedskap som är den andra faktorn fokuserar på att det inom

organisationen finns tillräcklig kompetens och precis som i förra faktorn ser man till behovet av språkkunniga. Den sista faktorn där man ska vara mottaglig för språk fokuserar på viljan och förmågan. Finns det ingen vilja och förmåga inom organisationen att ta in och acceptera flera språk kan det uppstå problem i samband med den internationella verksamheten. (Gundersen 2009: 4–6)

Att organisationer och företag i samband med verksamhetsplaneringen diskuterar språkhanteringen är inget nytt fenomen. Det har alltid varit en fördel att kunna språket där organisationen har en del av sin verksamhet. Nuförtiden har det dock blivit ännu viktigare att inom organisationen ha språkpolitik med tanke på den internationella ekonomin. (Gundersen 2009: 34) Språkproblem kan dock uppstå fastän personer talar ett och samma språk. Bara för att två människor talar samma språk betyder det inte att man använder och förstår sig på språket på samma sätt. Två faktorer som spelar stor roll i detta sammanhang är ålder och sammanhang. Ifall två personer som talar med varandra på samma språk men har stor ålderskillnad mellan varandra kan det hända att man uppfattar språket olika sätt. Sammanhanget spelar roll beroende av på vilket sätt man pratar i den specifika situationen. Därför kan en kommunikation på ett språk mellan två personer som kan språket skapa missförstånd eftersom orden i språket kan betyda olika saker hos kommunikatorerna. (Robbins & Judge 2017: 404–405) Språkproblem som uppstår hänger också ofta samman med den stora mängden folkflyttningar som dels uppstår i samband med arbetsanställningar i företag. Detta gör att flera språk och olika kulturer bör beaktas i organisationers vardag. En av orsakerna till att detta inte beaktas inom organisationerna i så stor grad som det skulle behövas är ekonomin. Det blir en dyr investering för organisationerna att upprätthålla verksamhet där flera språk har en likvärdig ställning. Därför blir det ofta så att man beslutar sig för ett språk som anses som viktigast fastän det skulle finnas behov för andra språk också. (Gundersen 2009: 34–35, 37–38)

4. SPRÅKANVÄNDNING OCH SPRÅKATTITYD VID FÖRETAGET ABB I VASA

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för språkanvändningen och språkattityderna vid företaget ABB i Vasa. I det första avsnittet kommer jag att beskriva språkanvändningen i företaget. Jag kommer att återge vilka språk som används inom företaget. Dessutom kommer jag att återge vilka situationer de olika språken används i. I mitt andra avsnitt gör jag en jämförelse mellan de olika avdelningarna inom företaget. Jag kommer att redovisa skillnader i språkanvändningen avdelningarna emellan. I det tredje avsnittet går jag in på vilka språkattityder som finns hos de utvalda informanterna i företaget. Jag återger vilka språk som personalen uppskattar och vilka språk som inte är lika omtyckta. På basis av detta diskuterar jag sannolika attityder på organisationsnivå.

4.1 Språkanvändning och språkval i olika situationer

Alla representanter för de olika avdelningarna inom företaget är noggranna med att poängtera vikten av en bred språkkunskap. Språkkunskaper ger företaget möjligheter att nå ut till en bredare kundkrets vilket i sin tur blir mera lönsamt för företaget. Gundersen (2009: 11) menar att bristande språkkunskaper ofta är det största problemet internationella företag stöter på i samband med utrikeshandel. Ifall man inte talar ett gemensamt språk sker kommunikationen vanligtvis genom en tredje person eller i värsta fall så är kommunikationen omöjlig att genomföra. Därför är exempelvis kunskaper i engelska ofta ett krav hos internationella företag eftersom engelska fungerar som lingua franca vilket innebär att det är ett språk som används mellan människor som inte har ett gemensamt modersmål. (Gundersen 2009: 11–16) ABB poängterar att det är viktigt att företagets arbetstagare har goda kunskaper inom engelskan eftersom engelska, tillsammans med finskan, är de språk som används mest inom företagets verksamhet. Ledningsassistenten för avdelningen *Low voltage products* säger så här om vilka språkkunskaper en ny arbetstagare behöver ha hos företaget:

”No kyllä se on se englanti joka pitää olla suht koht sujuva, että mä uskon, että ei sitä melkein edes, aika useesti, tai kyllä varmaan työpaikkailmoituksessa sanotaan, jos haetaan jotain myyjää, että pitää olla sujuva englanti ja muiden kielten taito on hyväksi tai näin, mutta se on

melkein itsestäänselvyys nykypäivänä, ei sitä enää lasketa edes sillain taitoihin, mistä sulle maksetaan, se vaan pitää olla. Joskus sata vuotta sitten kun mäkin oon tullu tänne töihin niin oli oikein lueteltu jossain toimenkuvassa että tarvitaan englanninkielen taitoa, mutta ei sitä nykyään enää oikeastaan enää, se vaan on.”

Ledningsassistenten konstaterar att engelska är det man specifikt letar efter när man anställer ny personal. Speciellt som försäljare är det viktigt att man kan kommunicera flytande på engelska. Däremot påpekar ledningsassistenten att man även ska ha goda kunskaper i andra språk eftersom engelskan inte är det enda språket som används inom företaget. Men ledningsassistenten konstaterar att kunskaper inom engelskan inte längre markeras som en merit vilket det gjordes mera förr i tiden. Nu är det mera att man förväntar sig att kunskaperna ska vara goda inom språket och därför poängterar man det inte lika mycket idag utan kunskapen ska helt enkelt vara på en hög nivå idag.

Som finländsk medborgare inger det en säkerhet ifall man har möjlighet att kunna använda sitt modersmål i samhället men också på arbetsplatsen. Det skapar en känsla av trygghet samt ger signaler att man är accepterad av samhället. (Justitieministeriet 2012: 15–16) Hos företaget ABB används dagligen de inhemska språken finska och svenska. Ledningsassistenten för avdelningen *Power systems* berättar om sina språkkunskaper och vilka språk hen använder för att kunna kommunicera med personalen:

”Suomi, eng, ruotsi, saksa on unohtonut perusteellisesti. Suomi ja Englanti on sellasia joita puhun ja kirjoitan ilman sen kummempaa mietintää, ettei sitä ajattele kun niitä vaihtaa, mutta ruotsi on tietysti semmonen enemmän mulla itellä enemmän tämmöinen keskustelukieli, että jos pitäis jotain julkaistavaa, jotakin korkeemman tason tekstiä tehdä ruotsiksi niin kyllä sen joutus luettaan jollaki tai siis jonkun pitäisi se tehdä.”

Finska och engelska är de språk som ledningsassistenten har bäst kunskaper i. Det är ganska naturligt eftersom det är de språk som används mest inom företaget. Ledningsassistenten har även kunskaper inom svenska språket och har haft inom tyskan vilket gör att hen har möjlighet att kommunicera med personer som har olika modersmål. Medan hen konstaterar

att tyskan nästan glömts helt, är svenskan för hen närmast ett diskussionsspråk. Ifall hen ska skriva på svenska bör någon läsa texten eller så får någon annan med bättre kunskaper i språket skriva texten.

I och med att ABB är ett internationellt företag som har sitt verksamhetsområde över hela världen så kommer även många från utlandet till Vasa och arbetar. Arbetstiden kan variera från några månader till flera år. Viktigt för företaget är att man vid anställningstillfället försäkras om att personen i fråga har rätt att arbeta i Finland. Rätten att arbeta i Finland bedöms utgående från personens nationalitet, vilket arbete som ska utföras samt arbetslängd. Personer som inte har finskt medborgarskap måste ansöka om uppehållstillstånd. En utländsk arbetstagare har likadana rättigheter som en finländsk medborgare. (Arbetskyddsförvaltningen 2017) Vid ABB:s avdelning *Power products* har man även anställt personal från utlandet med tanke på deras språkkunskaper. Ryska är ett språk som eftertraktas hos företaget eftersom Ryssland är ett av de länder där ABB har sina större affärsområden. Ledningens assistent för avdelningen svarade så här på frågan ifall man rekryterar personal från utlandet utifrån deras språkkunskaper:

”Jo vi har ju behov av olika språk förstås men vi har inte så många från utlandet här, här har varit några, här var två från Ryssland, två unga ingenjörer en dam och en manlig ingenjör men de var här kanske 4-5 år sen flytta de tillbaka till St Petersburg och det var en väldigt bra och positiv erfarenhet de kunde ryska och var i kontakt med Ryssland och vi har nån på fabriken som kan ryska, rysk invandrare så det finns nog kanske, men det är kanske såna som har flyttat till landet som har utländsk bakgrund, såna finns här men inte så många och de förstås har sina språkkunskaper med sig och jag vet att just den här ryska som jobbar ut på fabriken har brukar ibland åka till Ryssland som resemontör.”

Trots att man har stor nytta av arbetstagare som behärskar olika språk verkar det inte vara allt för vanligt att man rekryterar folk med tanken att bredda språkkunskaperna inom företaget. Det finns dock inom företagets avdelningar personer som har som modersmål exempelvis spanska, franska, tyska, kinesiska och ryska. Inom företaget har man märkt att trenden hos dagens arbetssökare är att de håller en mycket hög kunskapsnivå i engelska. Det

gör att behovet att kunna övriga språk i världen inte är lika stort även om det finns ett behov för det också.

Trots att engelskan tillsammans med finskan är huvudspråken för företaget i Vasa används även många andra språk tack vare de många nationaliteter som representeras inom företaget. Därför anser jag att det är av intresse att också undersöka i vilka situationer man använder ett specifikt språk och varför man gör det. Att företaget har ett gemensamt företagsspråk för inte enbart med sig fördelar. Borenius (2009: 6) menar att företag i Finland, som är ett tvåspråkigt land, kan få svårt att leva upp till kraven som ställs på båda språken vilket brukar missgynna svenskan. Det som gör att företag ofta beslutar sig för ett företagsspråk baserar sig på den ekonomiska biten. Det kostar att ha material på flera än ett språk och eftersom ett företags resurser inte är obegränsade är det inte alltid möjligt att upprätthålla företagets verksamhet på flera språk. (Borenius 2009: 42–46) Hos företaget ABB:s avdelning *Power systems* i Vasa har man också till största delen allt material på engelska enligt ledningsassistenten:

”Infon pitäjät tekee oman materiaalin, he vastaa jostain osa-alueesta ja tekevät semmoisen materiaalin ja useimmiten siinä on ajatuksena, että se tehtäis sitten englanniksi ja useihan se on tietysti, jos on esim yhtymän asioita, joita raportoidaan yhtymään päin niin ne on joka tapauksessa englanniksi alun perin, ne ei ehkä ole olemassakaan suomeksi.”

Vid val av språk under olika möten har företaget enligt ledningsassistenten vid *Power products* anpassat sig enligt mötesdeltagarnas språkkunskaper:

”On näin just että jos kaikki osallistujat on täältä suomalaisia suomesta niin kyllä ne vedetään silloin suomesta, se tuntuis jotenki teennäiseltä vetää ne englanniksi, mutta kyllä se lähtee sieltä, että jos osallistujista on ei suomalainen niin sit se on englanniksi, mutta ei varmaan muuten.”

Eftersom företaget finns i Vasa och majoriteten av arbetstagarna på arbetsplatsen har finska som modersmål eller förstår finska tillräckligt bra kan man vid möten använda finska istället

för företagets huvudspråk engelska. Men ifall någon av mötesdeltagarna inte förstår finska använder man engelska istället så att alla mötesdeltagare ska kunna förstå innehållet.

Språkanvändningen varierar beroende på situationen. Piekkari, Welch och Welch (2014: 52) delar in språkanvändningen hos företag i formell och informell. Till formell språkanvändning räknas allt som har med företagets verksamhet, såsom strukturer, rapporteringar, budgeter, målsättningar och annan formell användning. Informell språkanvändning är sådant som inte direkt har med företagets verksamhet att göra, exempelvis relationer mellan arbetskamraterna och informella diskussioner mellan varandra. (Ibid) Inom företaget ABB är det formella språket engelska men vid möjlighet använder man finska i så stor utsträckning som möjligt. Svenska språket inom företaget syns för det mesta vid informella situationer såsom diskussioner mellan arbetstagare men det är mycket sällan menar förmannen för avdelningen *Power products*:

”Well I think Finnish is used quite a bit around here and people like two Finns are speaking or whatever it is Swedish as not so much I think in our place only very less I would say so it’s more Finnish than Swedish that’s what you hear but it’s only when two Finns are speaking then I guess it’s natural yes.”

Vid avdelningen *Power products* säger ledningsassistenten att hon hör dessa språk med de personer som hon arbetar med:

”Nä inte så här som sitter nära mig men alla de här som jag jobbar med det är svenska, finska och om det har nånting att göra med kunder eller gäster så engelska, det är de tre språken som är huvudspråken, tyska hör man men det är sällan nån, tyskar vill gärna tala engelska har jag märkt.”

Här berättar ledningsassistenten att de språk som används mest i hennes närmaste arbetsmiljö svenska och finska. Engelska används främst ifall avdelningen får besök av gäster eller kunder som talar engelska. Precis som jag nämnde innan så förekommer tyskan i viss mån men det är myckett sällan. Arbetstagarna som har tyska som modersmål brukar istället vilja använda engelska.

4.2 Språkskillnader mellan företagens avdelningar

Eftersom företaget ABB är indelat i olika avdelningar har jag valt att göra en jämförelse för att se ifall det finns skillnader i språkanvändningen mellan de olika avdelningar som finns i Vasa och som mina informanter representerar. Jag kommer att visa exempel i form av citat från varje avdelning och på så sätt försöka skapa mig en bild över vilken skillnad det är ifall det är någon. Eftersom två av mina informanter inte hör till någon specifik avdelning kommer jag här inte att ta hänsyn till deras svar.

4.2.1 Avdelning *Discrete automation and motion*

Denna avdelning hade jag endast en representant inom vilket kan göra att det kan vara svårt att få en helt korrekt bild av språkanvändningen trots att representantens ställning är ledningsassistent. På denna avdelning anser ledningsassistenten att en arbetstagare bör kunna flera språk och det är också dessa språk som hörs vid avdelningen:

”Jag tycker egentligen att båda inhemska tycker jag nog är ett krav, både finska och svenska absolut men just för att vi har ju mycket med Norden också och göra och att få den kommunikationen men engelska är ju förstås ett som om vi säger egentligen de viktigaste språket språket för de flesta av våra program och allt som vi sysslar med i vårt arbete så de är ju på engelska...”

Ledningsassistenten anser att man bör kunna finska och svenska men anser att engelska är det viktigaste språket att kunna på avdelningen. Tandefelt (2005) säger att de flesta företag sällan klarar sig på ett språk och här ser man att verksamheten på denna avdelning kräver att deras arbetstagare ska kunna flera språk.

Angående skriftspråket vid avdelningen syns svenskan väldigt lite:

”Om vi säger de så skulle jag säga nästan som finska engelska 50-50% ungefär för det är nog ganska lite svenska nog egentligen som i skrift.”

I skriftspråket vid avdelningen är det finskan och engelskan som dominerar medan man knappt alls använder sig av svenskan. Det är kostsamt att upprätthålla flera språk i skrift (Borenius 2009). Eftersom svenskan används minst inom avdelningen faller språket bort i det skrivna materialet och används nästan uteslutande i diskussioner. Vid avdelningen har man också regelbundet olika möten. Där menar ledningsassistenten att man vanligtvis enbart behöver använda finska språket:

”Finska. Det gäller nog, det är finska överlag, till exempel vår, då jag går på förmanskolning så där har vi också finska som språk. Så det gäller allting både förmanskolning, förmansinfo också mötena här så är det är nog finska.”

Ledningsassistenten säger att de flesta på avdelningen är tvåspråkiga vilket gör att man allt som oftast använder finska. Dessutom nämner ledningsassistenten i en annan fråga att ifall man för protokoll så är de också på finska men man använder sig sällan av dessa nuförtiden. Däremot brukar ofta en person göra anteckningar över det som sägs på mötet och dessa har ofta varit skrivna på finska. Det är inte bara möten som hålls på finska utan även olika infotillfällen brukar hållas enbart på finska förutsatt att alla personer som är närvarande förstår finska. Ifall det inte är så byter man språk.

4.2.2 Avdelning *Power products*

Från denna avdelning hade jag fem informanter vilket gör den till den mest representerade avdelningen bland mitt material. Av dessa fem informanter är två stycken ledningsassistenter, två stycken förmän och en annan företagare.

En fråga som en av ledningsassistenterna vid avdelningen fick svara på var vilka modersmål som är representerade i hennes omgivning. Hon konstaterade att det är rätt så blandat och valde samtidigt att kommentera vilket språk man använder:

”Suomenruotsalaisia lähipiirissä paljonki, mutta kyllä me puhutaan niiden kans ihan suomee, nehän osaa kaikki ihan sujuvaa suomea, paljon parempaa kuin mun ruotsi, olen kyllä opiskellu, mutta sitä ei ole tarvinnu juuri ollenkaan, kyllä mä luen sitä ihan sujuvasti, jos pitää käyttää, tota niinhetkinen, tulee englannin sanat mieleen, mutta tässä ihan mun lähipiirissä on yks puolalainen kaveri, jonka kanssa puhutaan tietysti englantia, ei siinä nyt ehkä muita.”

Ledningsassistenten berättar att det finns många finlandssvenskar i hennes omgivning men att man trots detta väljer att använda finskan, dels för att ledningsassistenten själv inte har allt för goda kunskaper i svenska. Man väljer antagligen språket utifrån den orsak som bl.a. Jacobsen & Thorvik (2009: 293–294) lyfter fram, dvs att undvika att kommunikationen inte skulle fungera och i detta fall skulle den risken kunna finnas ifall ledningsassistenten inte är så bra på svenska. Dessutom finns det i hennes omgivning en person från Polen och då använder man engelska för att försäkra sig om att kommunikationen fungerar och att alla kan förstå det som sägs. Den andra ledningsassistenten håller med om språkomgivningen men tillägger att det kan förekomma tyska emellanåt (se citatet s.31)

På avdelningen varierar språken i skrivna dokument lite beroende på vem som svarar. Ledningsassistenten för avdelningen menar att det används både finska och engelska beroende på situationen:

”Du sa att engelska mest? Ja om det går utanför vår lilla enhet så är det engelska, eller förstås svenska med svenska kontakter men till Zurich och Schweiz som nu ofta har ofta nån slags kommunikation engelska. Internt? Mest finska”

Förmannen för avdelningen har en lite annan syn på skriftspråket:

”That’s a bit of a dilemma that we have both there are Finnish documents which we then have to translate because they might be some official documents and then there are English but most of the documents have started to be in English now but you can still find maybe 15 to 20 per cent of the documents are still a bit in Finnish so we have to get it translated.”

Ledningsassistenten för avdelningen säger att man nog använder mest engelska när det handlar om utländska kontakter men när det gäller den interna kommunikationen är det finska som används för det mesta. Förmannen däremot menar att de flesta dokument är på engelska och de få övriga dokumenten är på finska och måste översättas till engelska. Det intressanta här är att ledningsassistenten menar att finska dokument fortfarande existerar vid avdelningen men säger inget om att de bör översättas till engelska vilket förmannen påpekar. Orsaken till de olika svaren kan ha att göra med att de intervjuade har olika uppgifter och olika kundkretsar inom avdelningen och därför är behoven av skriftspråk olika.

På frågan om vilket språk som används vid möten svarar förmännen olika. Förmannen som svarade på engelska säger att språket som används vid möten är ”English” medan den andra förmannen som svarade på finska svarade ”on suomi joo”. Frågorna som förmännen svarade på var formulerade på lite olika sätt. Exempelvis förmannen som svarade på engelska fick frågan rakt på sak medan förmannen som svarade på finska fick frågan ifall finska är huvudspråket vid möten. Trots de olika formuleringarna överraskar svaren ändå eftersom det handlar om samma avdelning. Möjligen har man inom avdelningen olika möten och på så sätt anpassas mötespråket efter deltagarnas språkkunskaper.

4.2.3 Avdelning *Low voltage products*

I denna avdelning fanns det två informanter bland mitt material, en ledningsassistent och en annan arbetstagare. Ledningsassistenten beskriver avdelningens språkanvändning på detta sätt:

”Pääasiassa suomi ja englanti ja nää joilla on ruotsi äidinkieli niin sujuvasti suomee ymmärtää ja sit harvakseltaan ehkä sähköpostia joutuu ruotsiksi kirjottaa mutta ei mitenkään päivittäin. Sujuvasti kuuntelen kun muut puhuu vieressä ruotsia.”

I huvudsak använder man inom avdelningen finska och engelska i tal eftersom arbetskollegor med svenska som modersmål har så goda kunskaper i finska att svenskan faller bort. Svenskan används dock emellanåt när man skickar epost. Svenskan används också i tal när personer som har svenska som modersmål diskuterar med varandra. Den andra informanten anser också att det används mest finska och engelska och att svenskan har en mera undanskymd roll:

”Mostly I’m not so sure I wouldn’t dare to say the difference between Finnish and English because it’s almost equal like of course Finnish people are always speaking Finnish with each other even though like you see our whole team the majority of our team here in Vaasa the part I’m sitting here in Vasa is Swedish-speaking but in my team we are an international team we have also people sitting in Italy and Norway so from that point of view it would be English so”.

I det skrivna språket vid avdelningen, dokumentetspråket, är det engelska som används:

”Meillä on aika vähän tapana kirjoittaa varsinaisia pöytäkirjoja et ei oo sellaista formaattia, että joka kokouksesta kirjoitetaan jotain ylös. Esim tuotekehityksellä on tiukka gare malli tai niinku utotteiden läpimeno ja mä luulen kyllä että ne tehdään englanniksi. Muu sitten esim materiaali näiss myyntikokouksissa on englanniksi, se riippuu ihan täysin porukasta.”

Ledningsassistenten är inte helt säker men tror att det är engelska man använder sig av vid dokumentering. Ledningsassistenten menar att i samband med försäljningsmöten är det skrivna materialet vanligtvis på engelska men att det beror på vem som deltar i mötet. Materialet som används till produktutvecklingen är också skrivet på engelska där man följer en specifik typ av mall. Gällande det talade språket på möten varierar det också en hel del:

”Pääasiallisesti suomi, mutta toki huomioiden, että ketä on paikalla. Sitten esim johto ja myynti ne on tosi paljon globaaleissa ryhmissä mukana ja videoneukkarit on koko ajan täynnä ja siellä on videoneuvottelu aina käynnissä niin kyllä niissä on sitten englanti tai sit paikallinen kieli, riippuen kuka myyjä siellä on. Välillä kuuluu intiaakin seinien läpi.”

Det talade mötesspråket är i huvudsak finska men man anpassar sig även till vilka deltagare som är närvarande. Eftersom dagens försäljningsverksamhet är så internationell och med dagens teknik deltar folk på möten genom videor händer det också ofta att man använder sig av engelskan så att alla ska kunna delta och förstå. Ibland hörs även indiska vilket visar att verksamheten är väldigt globaliserad.

4.2.4 Avdelning *Power systems*

Den sista avdelningen i mitt material är *Power systems* och jag hade två informanter som representerade denna avdelning, en ledningsassistent och en annan arbetstagare. Ledningsassistenten säger att i hennes omgivning används ”Suomi, englanti, ruotsi, venäjä, espanja tässä ihan mun lähiympyrässä”. Av dessa menar ledningsassistenten att finska och engelska är arbetsspråken medan svenskan mera är ett diskussionsspråk. Den andra informanten har i princip samma syn på språkanvändningen vid avdelningen:

”He e nog finska svenska engelska mest och så förstås kommer det norska och men det är nästan som svenska så”

Den största skillnaden mellan informanternas svar var att ledningsassistenten i hennes omgivning hör också ryska och spanska medan den andra arbetstagaren hör norska i sin omgivning. Utöver dessa kretsar deras vardag kring finskan, svenskan och engelskan.

På frågan vilket språk avdelningen väljer för att dokumentera olika saker konstaterar ledningsassistenten att det mesta görs på engelska:

”Englanti on melkein työdokumentoinnissa kyllä, jos ajattelee kaikkia yksiköitä ja mitä mä nyt osaan sanoa niin kun halutaan dokumentoida projektiin liittyviä asioita niin eng ajaa suomen ohi aika äkkiä. Meillä on kuitenkin suomen markkinoillakin toimintaa, ehkä 70 % eng 30 % suomi. Kirjeenvaihtoahan käydään tämmöistä sähköpostikirjeenvaihtoakin ruotsiksi varmasti paljon.”

Man väljer alltså att dokumentera majoriteten av materialet på engelska och ledningsassistenten uppskattar att 70 % av materialet är på engelska och resterande 30 % är på finska. Svenskan används däremot ofta när man skickar e-post meddelanden. På frågan om vilket språk man använder på möten svarade mina informanter väldigt olika. Ledningsassistenten menar att man i första hand använder finska men att det även förekommer möten där engelska används:

”Sanoisin, että tän power systemsin sisällä niin kyllä se varmaan kuitenkin on suomenkielisiä kokouksia. Kun ajattelee johtoryhmää, jos siellä on johtoryhmän jäseistä joku, joka ei osaa suomea, tai sujuvasti osaa suomea niin kyllä se sitten kääntyy englanniksi se kokouksin sitten, että kaikki on mukana.”

Den andra informanten svarade däremot så här på vilka språk som används i samband med möten:

”i allmänhet på ABB här i Vasa så är det väl nog finska som är huvudspråket väldigt speciella här i Vasa att det finns mycket svenskspråkiga det är just här är på vår avdelning då Power Generation att därför så går det ganska mycket på svenska.”

Intressant att de båda informanterna svarade så olika på denna fråga. Ledningsassistenten menar att majoriteten av de möten som hålls vid avdelningen är på finska men ifall det finns personer på mötet som inte kan finska så hålls mötet på engelska istället. Ledningsassistenten nämner inget om att svenska skulle förekomma på möten. Den andra informanten håller med om att finska är huvudspråket på möten men säger sedan att avdelningen består av många svensktalande personer och därför går ganska mycket på svenska också. Intressant att informanterna svarade så olika på frågan eftersom de båda arbetar inom samma avdelning även om de har olika ställning.

4.2.5 Sammanfattning över språkskillnaderna

Efter att ha gått igenom de avdelningar som mina informanter representerar kan jag konstatera att det inte finns några större språkskillnader mellan de olika avdelningarna. Utifrån informanternas svar kan man se att det är finskan och engelskan som är huvudspråken på de fyra avdelningarna. Svenskan används ytterst sällan i formella situationer utan mera i informella situationer när arbetstagarna diskuterar med varandra. Det mesta som dokumenteras är på engelska och ibland på finska och mötesspråket är vanligtvis finska men ifall det finns deltagare på mötet som inte kan finska så byter man till engelska

Den kanske största skillnaden som mitt material visar är att avdelningen *Power systems* verkar vara den avdelning där svenskan syns mest i formella situationer. Eftersom det är många svensktalande på avdelningen kan man till och med emellanåt hålla möten på svenska. Avdelning *Power products* och *Low voltage products* verkar vara de avdelningar där man använder svenskan minst. Inom dessa avdelningar menar man att de svensktalande arbetstagarna har tillräckligt goda kunskaper i finska så att man istället väljer att bara tala finska eller engelska vid behov. Gällande dokumentspråket är det endast avdelningen *Discrete automation and motion* som har ungefär lika mycket material på finska som på engelska. De andra avdelningarna har nästan uteslutande allt material på engelska. Den språkliga praxisen hos företaget kan därmed konstateras vara att engelska och finska är de språk som används och bör behärskas av arbetstagarna. Dessa språk är de som förekommer mest frekvent i vardagen, speciellt i formella situationer. Svenskan fungerar mera som ett diskussionsspråk mellan arbetstagarna och anses inte vara ett krav att kunna även om det är en fördel med breda språkkunskaper.

En jämförelse med rapporten om Wärtsilä visar att arbetstagarna vid både Wärtsilä och ABB i Vasa behöver ha breda språkkunskaper eftersom arbetsvardagen sker på flera språk. Malkamäki & Herberts (2014: 55–56) menar däremot att arbetstagarna kan själva påverka vilket man använder på arbetsplatsen. Arbetstagaren kan söka sig till de situationer där det används språk som hen har kunskaper i (Ibid.) Min undersökning visar att det inte på samma

sätt är möjligt att påverka språkvalet i arbetsvardagen hos företaget ABB i Vasas. Utgående från mina informanternas svar kan jag konstatera att oavsett avdelning eller arbetsuppgifter bör man ha kunskaper i finska och engelska. Därmed hamnar en person med svenska som modersmål att använda något av dessa språk till arbetsuppgifterna medan svenskan begränsas till informella situationer.

Informationen eller det skrivna språket påverkas av målgruppen vid Wärtsilä. På de flesta avdelningar vid Wärtsilä är det skrivna språket ändå på finska och/eller svenska. Arbetsuppgifterna kan också påverka språkvalet vilket kan göra att dokument görs på de inhemska språken eller på engelska. (Malkamäki & Herberts (2014: 57–58) Den stora skillnaden här ifall man jämför med min undersökning om företaget ABB i Vasas är att Wärtsilä har en hel del skrivet språk på svenska medan ABB inte alls har något på svenska. Wärtsilä har det mesta på finska och svenska medan ABB istället har på finska och engelska.

4.3 Språkattityder inom företaget

Nu kommer jag att redovisa de resultat jag fått angående språkattityderna hos företaget ABB i Vasas. Jag kommer först att redovisa hur informanterna beskriver organisationens attityd till språk och sedan kommer jag redovisa de enskilda arbetarnas attityder.

4.3.1 Företaget ABB:s attityd till språk

När mina 12 informanter svarade angående företagets attityd till flerspråkighet är man genomgående överens om att företaget har en positiv attityd. Företaget är positivt till att arbetstagarna använder olika språk och trots att ABB:s officiella språk är engelska menar ledningsassistenten för avdelningen *Discrete automation and motion* att både finska och svenska hörs dagligen:

”ABB:s officiella språk är engelska men om vi säger här på avdelningen så talar vi både finska och svenska det är både och.”

Det ovannämnda citatet visar att företaget har en positiv attityd till vilka språk som används i tal. Däremot har man inte en lika positiv attityd till språk när det används i skrift. Visst använder man samma språk som i tal men samma ledningsassistent menar att det ändå mest blir finska och engelska:

”Här i Vasa använder vi mest som i skrift finska det blir de mest men sen också förstås så fort som de gäller utrikes då blir det engelska förstås det är helt naturligt till och med även om vi säger att ibland använder vi svenska förstås till Västerås i Sverige förstås då blir de men officiella språket är engelska vi försöker hålla oss till de.”

Citatet visar att när verksamheten håller sig inrikes är det finskan man använder sig av. När det är utrikeshandel ändrar man språket till engelska och ibland svenska ifall man har kontakt med Sverige. Men ledningsassistenten påpekar tydligt här att det officiella språket är engelska och att man försöker hålla sig till det språket. Detta visar att av dessa tre språk är det svenskan som används minst och att man i de flesta situationerna hellre använder engelskan.

Att kommunikationsspråket till största delen är finska verkar vara något som gäller hela företaget, inte bara i Vasa utan i hela Finland. Det menar ledningsassistenten för avdelningen *Low voltage products*:

”Kyllä mä luulen, että suurimmalla osalla osastoista se on suomi, mutta varmasti esim myynnin osastopalaverit vedetään englanniksi, koska siellä on paljon hlöitä, jotka ei suomea puhu.”

Man använder finska så långt som möjligt men vid försäljningsavdelningen finns det många personer som inte kan finska så därför använder man engelska istället. Företagets attityd till språk verkar vara att välja de språk som det är enklast att kommunicera på med tanke på förståelsen. Fastän personer kanske har hyfsade kunskaper inom ett språk vänder man sig ofta till engelskan eftersom det är det språk som alla har kunskaper inom. Därmed ligger inte

språkattityden och målet i att tala en annan persons modersmål utan istället att använda ett språk där man vet att kommunikationen fungerar i båda riktningarna. Även arbetstagaren som inte hör till någon specifik avdelning, vars ställning är *talent manager*, menar att företagets attityd till finska och engelska är mycket högre än till andra språk och därför blir det oftast att dessa språk syns mest i företagets vardag:

”Englanti ja suomi on ne pääkielet, koska tässä roolissa toimin myös regionaverkostossa, eli meillä on verkosto, joissa on kaikista näistä regionan maista osallistujia ja me jaetaan ja kehitetään yhdessä ja viedään käytäntöön asioita yhdessä, niin siinä meillä yhteinen kieli on englanti ja siinä myös viestitään englannin kielellä sitten toinen keskeinen verkosto on Suomen ABB siinä pääsääntöisesti niinkun suomen kieli on se kieli tietenkin on yksittäisiä henkilöitä, jotka on muulla taustalla niin heidän kanssaan englanniksi.”

Arbetstagaren håller med de övriga om att engelskan och finskan är företagets huvudspråk. Företaget har ett nätverk där alla interregionala länder deltar där man tillsammans distribuerar och utvecklar produkter. Där är det gemensamma språket engelska. Man har även ett annat nätverk som är avsett för ABB i Finland och där är det finska som används. I detta citat nämns återigen inget om svenskan vilket visar att i själva verksamhetsarbetet får språket inte plats utan det används istället vid informella situationer.

4.3.2 Företaget ABB:s attityder till språk på individnivå

Den allmänna attityden till språk på individnivå hos företaget ABB i Vasa är positiv. Eftersom arbetstagarna har möjlighet att delta språkkurser som ordnas har många valt att delta i dessa för att förbättra sina språkkunskaper. Ledningsassistenten för avdelningen *Power products* har till och med deltagit i kurser för att förbättra kunskaperna i franska och spanska:

”Jag har nog deltagit bara av intresse på språkkurser på spanska och franska har jag gått här på området de har varit trevligt då jag har haft möjlighet att delta. På arbetstid.”

Här kan man dock fråga sig ifall ledningsassistenten attityd till språkinläring är så hög eftersom hon enbart har deltagit på arbetstid. Däremot har hon haft en positiv inställning till kurserna och hon menar också att det finns behov av att förbättra språkkunskaperna:

”Jo det finns det säkert ofta kanske muntliga kunskaper, alla har ju sin egen intonation då man talar ett språk ibland har jag nog på nån möte som jag varit på sån här internationell att ojoj de talar så bra engelska men de sku va roligt om man tänkte på intonationen och inte bara på orden. Jag gör säkert samma sak själv jag har min egen intonation men ibland tänker jag att kanske folk sku förstå bättre om man kanske talar på ett annat sätt.”

Intressant att ledningsassistenten inte bara tänker på att man ska lära sig orden utan betonar vikten av intonationen eftersom den kan ha en stor påverkan på förståelsen. Jag anser att detta är ett tydligt tecken på att attityden till språk och attityden till att lära sig olika språk bättre eftersom man är angelägna om att kunna göra sig förstådd. Arbetstagarna inom företaget vill inte bara lära sig språk av eget intresse utan man vill också lära sig språk ifall man har något projekt utomlands som exempelvis är på ett annat språk än engelska, svenska och finska. En arbetstagare menar att i de övriga språken finns det behov att förbättra språkkunskaperna:

”ja-a nå ska man nu tänka på mig själv så tycker jag nog att det går ganska bra inte behöver jag för närvarande men skulle det bli så att man skulle få mera projekt i ett ställe där de har något annat språk det var en gång tanken att vi skulle göra projekt till latinamerika på spanska men det har alltid inte blivit använt så mycket ABB har ju språkkurser som man får gå på ifall det behövs.”

Företaget ordnar språkkurser för de som är intresserade eller om man anser att man behöver behöver förbättra kunskaperna inom ett specifikt språk. Den allmänna uppfattningen jag fått är ändå att de flesta arbetstagare, oavsett ställning, har tillräckligt goda kunskaper i företagets huvudspråk finska och engelska att de inte behöver delta i några språkkurser för dessa språk. Kunskaperna i svenska är mycket varierande bland de som inte har språket som modersmål. Men många anser att de ändå har en tillräckligt bra svenska så att de vid behov kan använda språket:

”Kyllä mulla sekin on ollu ihan hyvä, mä nyt tosi harvoin tarvii täällä käyttää, luen kirjoja ja vasabladetia mut sit kun pitää käyttää yhtäkkiä niin tulee apua, käytössä vähän ruostunu semmonen aktiivi. Englanti paljon vahvempi. Jos ruotsia joutus käyttää niin kyllä se sieltä tulis sitte.”

Trots att många arbetstagare är intresserade av att förbättra sina kunskaper och det erbjuds språkkurser finns det ibland inte tid att delta i dessa. Jag anser att påståendet som den andra ledningsassistenten för avdelningen *Power products* gjorde där hon menade att hon lär sig mera av att använda språken på vardagen än att delta i språkkurser var intressant. Hon menar att genom diskussioner på språket i vardagen ger ännu tillräckligt med träning även om hon påpekar att det är viktigt att emellanåt delta i språkkursernas lektioner:

”Olen osallistunut, en ole enää muutamaan vuoteen, että tuntuu että tämä työki on niin kiireistä että tuntuu ei oikein ehdi mennä sinne kerran viikossa ja loppujen lopuksi se ei ehkä kuitenkaan ihan hirveesti antanu, sitä harjoitusta saa täälläkin aika paljon. Viimeset vuodet oli natiivin opettajan kanssa keskustelua, me vaan juteltiin, mä saan melkein sen saman harjoituksen täällä. Mutta varmaan vois välillä tehdä ihan hyvää. Yhteen väliin käytiin aina, ei enää niin paljon ku aikaisemmin.”

Hon menar att grunden till inlärnigen av språket är att få tala det och hon menar att man kan göra det med kollegorna på avdelningen och få samma inläring som språkkurserna erbjuder. Eftersom vardagen på företaget är stressig är detta ett bra komplement till språkinlärnigen. Jag anser att detta är ett effektivt sätt att få tiden att räcka till och även få maximal nytta av den.

5. SLUTDISKUSSION

I min avhandling pro gradu har jag analyserat språkanvändningen och vilka attityder man har till språk vid företaget ABB i Vasa. Målet med min undersökning har varit att se vilka språk man använder i vilka situationer samt att se vilken attityd man har till att flera språk används på arbetsplatsen. Avsikten med min avhandling är att visa hur språksituationen ser ut hos företaget ABB i Vasa och återge hur flerspråkigt företaget egentligen är.

Totalt har 12 informanter intervjuats på finska, svenska och engelska. Dessa representerade fyra olika avdelningar medan det också fanns informanter som inte hörde till någon specifik avdelning. Jag har gjort en kvalitativ undersökning där jag följt Bell & Waters (2016: 20) syn på forskningsmetoden att fokusera på mina informanternas upplevelser och utgående från dem skapa mig en uppfattning om språksituationen vid företaget. Gällande formella språkanvändningen anpassas den enligt kundernas samt personalens språkkunskaper. Det officiella språket hos företaget är engelska vilket gör att största delen av företagets vardag sker på det språket. Orsaken till att företaget valt engelska som huvudspråk är säkerligen för att företaget är internationellt och att engelska fungerar som Lingua Franca. Jenkins (2007: 1) säger att Lingua Franca är ett kontaktspråk som används mellan personer som inte har samma modersmål. Därmed är det mest effektivt att företaget valt engelska som företagets huvudspråk eftersom många har kunskaper och förstår språket. Eftersom engelskan är huvudspråket är det något som företaget noga ser på i samband med rekrytering av ny personal. Kunskaper i finska får nog också ses som ett krav medan svenskan inte poängteras i lika stor grad även om en allmänt bred språkkunskap är en stor fördel. Här kan man se ett samband med nyttan av att börja lära sig språk tidigt där inläringen av finska och svenska redan börjar på daghemmen (Utbildningsstyrelsen 2016c: 33). Enligt läroplanen (Utbildningsstyrelsen 2015: 125–128) börjar man med främmande språkinläring redan i årskurserna 1–2 vilket enligt mig ger goda möjligheter till att få goda språkkunskaper. Att ha goda språkkunskaper är bevisligen något som prioriteras i arbetslivet vilket mina informanter från ABB har poängterat.

Min jämförelse av språkanvändningen mellan de avdelningar som mina informanter representerade visar att skillnaderna är ytterst få. Som jag tidigare nämnde är företagets huvudspråk engelska vilket gäller alla avdelningar och därmed finns det inte möjlighet att stora språkskillnader ska kunna uppstå mellan avdelningarna. Finska och engelska är de språk man hör mest i vardagen och när man har internationell kontakt är det för det mesta engelska man använder. Svenska hörs inte alls i lika stor utsträckning som engelska och finska. Orsaken till detta är att arbetstagarna med svenska som modersmål har tillräckligt goda kunskaper i finska och att man byter till det språket istället. Svenska hörs egentligen bara när personer med svenska som modersmål talar med varandra. Att kommunikationen inom en organisation, och i det här fallet företaget ABB, fungerar är viktigt. Precis som Heide, Johansson & Simonsson (2012: 23) säger är en fungerande organisationskommunikation ofta nyckeln till organisationens överlevnad. Detta är säkert anledningen till att det mesta av verksamheten är på finska och engelska eftersom det är de språk som arbetstagarna har bäst kunskaper inom och därmed är det minst risk att brister i kommunikationen ska kunna uppstå.

När ett företag är så internationellt som ABB, där många språk är en del av verksamhetens vardag, är det nästan oundvikligt att attityder bildas, både på organisationsnivå och på individnivå. Jag ville undersöka i detta eftersom i den finländska vardagen är attityderna till språk väldigt varierande där exempelvis svenskan ofta får kämpa för sin ställning (HBL 2017). Därför väcktes mitt intresse för språkattityder och hur dessa ser ut på ett multiinternationellt storföretag som ABB här i Finland.

ABB som organisation visade sig ha en genomgående positiv attityd. Trots att huvudspråket är engelska används dagligen också finska och svenska i tal. Det skrivna språket är däremot inte lika varierande däremot utan det blir oftast på engelska och i viss mån på finska. Det svenska språket är nästintill obefintligt som dokumentspråk. Detta kan ses som en negativ attityd framförallt mot svenskan men precis som (Borenius 2009: 42–46) säger är det inte ekonomiskt lönsamt att använda flera språk i skrift och eftersom engelskan är huvudspråket så är det mesta av materialet på engelska. I samband med möten och infotillfällen anpassas

språket enligt deltagarnas språkkunskaper. Detta gör att dessa tillfällen vanligtvis går på finska eller engelska. Här kan man dra paralleller till det finländska samhället genom att svenskan får ge sig eftersom man utgör en minoritet i landet och man är även minoritet hos företaget ABB. Därför används inte språket lika ofta i dylika formella situationer trots att svenskan enligt lagen är ett nationalspråk. (Oikeusministeriö 2009)

På individnivå är ABB:s arbetstagare vid Vasa medvetna om hur viktigt det är med en djup och bred språkkunskap, därav har man en positiv attityd till språk. Eftersom en stor del av företagets kommunikation är med internationella kunder är man måna om att kunna få en fungerande kommunikation. Företaget erbjuder språkkurser åt sina arbetare vilket flera av mina informanter deltagit i på arbetstid. En del arbetstagare, exempelvis ledningsassistenten för avdelningen *Power products*, menar dock att tiden inte räcker till för att delta i språkkurser men menar att den flerspråkiga vardagen hos företaget ger henne tillräckligt med möjligheter att använda språk och på så sätt får hon använda dem och därmed förbättras hennes kunskaper i dem.

En jämförelse med undersökningen om Wärtsilä som Malkamäki & Herberts (2014) gjorde visar att det finns skillnader i makten att välja språk. Malkamäki & Herberts (2014) menar att arbetstagarna vid Wärtsilä kan i stora drag påverka vilket språk de arbetar på. Hos företaget ABB i Vasa är möjligheterna att påverka språkvalet i formella situationer inte lika stora eftersom det mesta som hör till företagets verksamhet är på engelska eller finska. Därför kan man dra slutsatsen att företaget Wärtsilä har en mera positiv attityd till att ge sina arbetstagare valmöjligheter gällande språkval vid formella situationer i jämförelse med ABB. Eftersom svenskan enligt mina informanter syns så lite i ABB:s vardag vore det viktigt att få språket att synas mera med tanke på att Finland har två nationalspråk och dessutom för att Vasa har relativt många invånare med svenska som modersmål. I dagsläget är det främst finskan som tar plats från svenskan eftersom man väljer att använda finskan istället för man förväntar sig och vet att de svensktalande kan också finska. Företaget skulle kunna utveckla flerspråkigheten genom att använda svenskan mera i vardagen och inte bara följa

majoritetens språkkunskaper. Då skulle arbetstagarna som inte kan svenska kunna lära sig av de som har svenska som modersmål och på så sätt bredda sina språkkunskaper ytterligare. Detta skulle även vara av nytta för företaget, speciellt i samband med affärskontakterna till Sverige.

Denna avhandling ger en inblick i hur språkanvändningen och språkattityden kan se ut i ett stort internationellt företag i Finland. Bristen på undersökningar av språkanvändningen i finländska företag gör att min avhandling kan fungera som underlag för vidare forskning. Förutom liknande undersökningar som denna av andra företag kunde det vara av intresse att se hur språksituationen ser ut vid ABB på en annan ort i Finland. Eftersom Vasa ändå har en relativt stor befolkningsandel med svenska som modersmål (Vaasa 2016) kunde det vara intressant att se ifall svenskan överhuvudtaget finns med i den dagliga verksamheten på andra orter i Finland. Slutligen kunde en internationell jämförelse även vara av nytta. Eftersom ABB är ett internationellt företag kunde en undersökning göras på en annan enhet i ett annat land. Då kunde en jämförelse kunna göras där man kunde se ifall engelskan har en lika stor plats i den dagliga verksamheten som i Finland samt hur mycket de lokala språken får synas.

LITTERATUR

ABB (2016). ABB Suomessa. [Citerat 02.12.2016]. Tillgänglig: <http://new.abb.com/fi/abb-lyhyesti/suomessa>

ABB (2017a). Yksikömmä Suomessa. [Citerat 15.03.2017]. Tillgänglig: <http://new.abb.com/fi/abb-lyhyesti/suomessa/yksikot>

ABB (2017b). ABB OY, Power Generation. [Citerat 15.03.2017]. Tillgänglig: <http://new.abb.com/fi/abb-lyhyesti/suomessa/yksikot/power-generation>

ABB (2017c). ABB OY, Medium Voltage Products. [Citerat 15.03.2017]. Tillgänglig: <http://new.abb.com/fi/abb-lyhyesti/suomessa/yksikot/medium-voltage-products>

ABB (2017d) ABB OY, Motors and Generators. [Citerat 15.03.2017]. Tillgänglig: <http://new.abb.com/fi/abb-lyhyesti/suomessa/yksikot/motors-and-generators>

Abrahamsson, Bengt & Jon Aarum Andersen (2007). *Organisation. –att beskriva och förstå organisationer*. Malmö: Liber AB

Arbetskyddsförvaltningen (2017). Anställningsförhållande. [Citerat 05.02.2017]. Tillgänglig: <http://www.tyosuojelu.fi/web/sv/anstallningsforhallande/utlandsk-arbetstagare>

Baker, Colin (1992). *Attitudes and language*. Bridgend: WBC Print Ltd

Bell, Judith & Stephen Waters (2016). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur AB

Borenus, Andrea (2009). *Ett företag – men hur många språk? En kartläggning av den språkliga vardagen på internationella företag i Finland med fokus på tvåspråkighet*. [online]. [Citerat 01.02.2017]. Tillgänglig: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10227/425/borenus.pdf?sequence=2>

Einarsson, Jan (2013). *Språket och språkarna*. Lund: Studentlitteratur AB

Expressen (2016). Det växande hatet mot svensktalande i Finland. [Citerat 22.05.2017]. Tillgänglig: <http://www.expressen.se/geo/det-vaxande-hatet-mot-svensktalande-i-finland/>

Finlex (2017). Finlands grundlag. [Citerat 21.05.2017]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>

Folkhälsan (2017). Språkrodor. Information om barns språkutveckling. [online]. [Citerat 24.01.2017] Tillgänglig: <http://www.folkhalsan.fi/PageFiles/20396/sprakroddar%5B1%5D.pdf>

Gundersen, Sigfrid Louise (2009). *Language management – in multinational companies*. Bergen: AFF Stiftelse

HBL (2017). ”Finlandssvenskar måste kämpa med enade krafter”. [Citerat 10.02.2017]. Tillgänglig: <https://www.hbl.fi/artikel/finlandssvenskar-maste-kampa-med-enade-krafter/>

Heide, Mats, Catrin Johansson och Charlotte Simonsson (2012). *Kommunikation i organisationer*. Malmö: Liber AB

Heittola, Sanna (2015). *Svenskan i samhället: Polisperspektiv på tvåspråkighet och det andra inhemska språket*. [online]. Tampere: Tampereen Yliopistopaino OY – Juvenes Print, [Citerat 22.05.2017]. Tillgänglig: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98070/svenskan_i_Finland_2015.pdf?sequence=4

Holmblad Brunsson, Karin (2002). *Organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Infopankki (2017). Livet i Finland. [Citerat 02.05.2017]. Tillgänglig: <http://www.infopankki.fi/sv/livet-i-finland/finska-och-svenska-spraket/information-om-finska-och-svenska-spraket>

Jacobsen, Dan Ingvar & Jan Thorsvik (2009). *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund: Studentlitteratur AB

Jenkins, Jennifer (2007). *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford: Oxford University Press

Justitieministeriet (2012). Nationalspråksstrategi. [Citerat 01.02.2017] Tillgänglig: <http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/toiminta/perusoikeudetjademokratia/jzp9 UXfs7/Kansalliskielistrategia.pdf>

Malkamäki, Anni & Kjell Herberts (2014). *Case Wärtsilä. Flerspråkighet i arbetsituationer*. [online]. Vasa: Vaasan yliopisto, [Citerat 04.12.2016]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-539-8.pdf

Nordiskt samarbete (2017). Språkkurser i Finland [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: <http://www.norden.org/sv/hallaa-norden/finland/bo-och-vistas-i-finland/spraakkurser-i-finland>

Nyholm, Sara (2012). *Närpesungdomars intraspråkliga beteende. En attitydundersökning med framtidsperspektiv*. [online]. Vasa: Vaasan yliopisto, [Citerat 06.12.2016]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-397-4.pdf

Oikeusministeriö (2009). Språklagen. [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/Broschyrer/kielilaki/esitteen_tulostus.html

Oikeusministeriö (2016). Justitieministeriets jämställdhets- och likabehandlingsplan 2016–2019.[Citerat 02.05.2017].Tillgänglig: http://oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1464857919516/Files/Justitieministeriets_jamstalldhets-_och_likabehandlingsplan.pdf

Piekkari, Rebecca, Denice E. Welch och Lawrence S. Welch (2014). *Language in international business. The Multilingual Reality of Global Business Expansion*. Chesire: Servis Filmsetting Ltd

Robbins, Stephen P & Timothy A. Judge (2017) *Organizational behavior*. Essex: Pearson Education Limited

Reuter, Mikael (2008). Därför lever svenska fortfarande i Finland. I: Patrik Hadenius, Maria Arnstad & Anders Svensson (red.). [online]. Stockholm. [Citerat 06.02.2017]. Tillgänglig: <http://spraktidningen.se/artiklar/2008/06/darfor-lever-svenska-fortfarande-i-finland>

Seppälä, Noora (2016). ”Läs texten och skriv den på svenska.” *En fallstudie om translatorisk verksamhet vid kosmetikaföretaget Dermoshop*. [online]. Vasa: Vasa universitet. [Citerat 22.05.2017]. Tillgänglig: <http://www.tritonia.fi/fi/e-opinnaytteet/tiivistelma/6864/%E2%80%9DL%C3%A4s+texten+och+skriv+den+p%C3%A5+svenska.%E2%80%9D+En+fallstudie+om+translatorisk+verksamhet+vid+kosmetikaf%C3%B6retaget+Dermoshop>

Skatt (2017). Detaljerade skatteanvisningar. [Citerat 21.05.2017]. Tillgänglig: [https://www.vero.fi/sv-FI/Detailerade_skatteanvisningar/Skatteforvaltningens_anvisningar/2016/Beskattning_av_professionella_familjehem\(41392\)](https://www.vero.fi/sv-FI/Detailerade_skatteanvisningar/Skatteforvaltningens_anvisningar/2016/Beskattning_av_professionella_familjehem(41392))

Skärvad, Per-Hugo & Ulf Lundahl (2016) *Utredningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur AB

Språkbruk (2012). Svenska i finska skolor. [Citerat 06.02.2017]. Tillgänglig: <http://www.sprakbruk.fi/index.php?mid=2&pid=13&aid=2996>

Statistikcentralen (2015). Tabellbilaga 2. Befolkningen efter språk 1980-2015. [Citerat 06.02.2017]. Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/vaerak_2015_2016-04-01_tau_002_sv.html

Svenska Dagbladet (2011). Svenskan under attack i Finland. [Citerat 07.03.2017]. Tillgänglig: <https://www.svd.se/svenskan-under-attack-i-finland/om/kultur:under-strecket>

Tandefelt, Marika (2005). Svenskan i företagsvärlden. [Citerat 02.12.2016]. Tillgänglig: http://kaino.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/tank_om/kap_vii.html

Tjora, Aksel (2012) *Från nyfikenhet till systematisk kunskap. Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB

Trost, Jan (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsstyrelsen (2011). *Nationalspråksutredningen*. [online]. Tammerfors: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino OY, [Citerat 12.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/131546_Nationalsprakutredningen.pdf

Utbildningsstyrelsen (2015). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. [online]. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino OY. [Citerat 24.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulkaisu.pdf

Utbildningsstyrelsen (2016a). Tvåspråkighet. [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: http://edu.fi/planera/forskoleundervisning/om_barns_sprak/tvasprakighet/tvasprakigheten_i_finland/nagra_fakta

Utbildningsstyrelsen (2016b). Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016. [online]. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino OY. [Citerat 24.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/179348_grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2016.pdf

Utbildningsstyrelsen (2016c). Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014. [online]. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino OY. [Citerat 24.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/174850_grunderna_for_forskoleundervisningens_laroplan_2014.pdf

Utbildningsstyrelsen (2016d). Grunderna för Gymnasiets läroplan 2015. [online]. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino OY. [Citerat 24.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/174853_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf

Utbildningsstyrelsen (2017). Grunderna för yrkesinriktade grundexamina. [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/laroplans_och_examensgrunder/yrkesinriktade_grundexamina

Vaasa (2016). Befolkning och flyttningsrörelse. [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: <https://www.vaasa.fi/sv/statistik-om-vasa-och-vasaregionen/befolkning-och-flyttningsrorelse>

Vaasan yliopisto (2015). Språkbud i Finland. [Citerat 11.01.2017]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/finland/

Vaasan yliopisto (2017). Forskningsprogram. [Citerat 25.05.2017]. Tillgänglig: <http://www.uva.fi/sv/research/groups/management/bilingo/programme/>

Välikangas, Minna (1996). *Språk och språkanvändning inom företaget Käyttöauto OY med fokusering på reservdels- och bilförsäljningen i Seinäjoki, Vasa och Tammerfors*. Vasa: Vaasan yliopisto

Wärtsilä (2017). Detta är Wärtsilä. [Citerat 13.01.2017]. Tillgänglig: <http://www.wartsila.com/sv/om-oss>

Yle (2014). Svenska obligatoriskt redan i årskurs sex från och med 2016. [Citerat 06.02.2017]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/02/07/svenska-obligatoriskt-redan-i-arskurs-sex-fran-och-med-2016>

Yle (2014). "Frivillig skolsvenska leder till sämre svenska". [Citerat 21.05.2017]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/04/03/frivillig-skolsvenska-leder-till-samre-svenska>

BILAGOR

Bilaga 1 Intervjufrågor på finska

Yksikkö ja osastot

1. Kuvaus yksiköstä,
2. osastot, hlömäärät, toimistotyö/tehdastyö
3. Yksikön kohdemaat
4. Kielitarpeet
5. HLÖmääriä
6. Toimistotyö/tehdastyö?
7. Yksikössä/osastolla Missä työtilanteissa eri kieliä tarvitaan?
8. Sisäinen viestintäkieli koko yksikössä ja eri osastoilla?
9. Viestinnässä: mikä vaikuttaa minkä kielen valitset?
10. Tilaisuudet millä kielillä?
11. Ulkoiset viestintäkielet?
12. Onko viestintää ulkomaille ABB:n omiin tehtaisiin? Viestintäkieli?
13. Rekrytoidaanko yksikköön tai osastolla ulkomailta työntekijöitä tai ulkomaisia, joilla on tietty kieliosaaminen?
14. Mitä kielitaitoja ulkomaalainen tarvitsee ollakseen Vaasassa töissä?
15. Ohjeistus: mihin liittyy?
16. Millaisia kielitaitoja uusi työntekijä tarvitsee yksikössä tai eri osastoilla?
17. Onko yksikössä tai osastoilla kieli- tai kulttuurikoulutusta?
18. Mitä eri äidinkieliä yksikössä/osastolla/omassa lähipiirissä?
19. Millaiset kielitaidot yksikön työntekijöillä on? Eroja eri osastoissa? Eri ammattiryhmissä?
20. Käytetäänkö yksikössä käännöspalvelua? Milloin?
21. Mihin tarpeisiin?

Yksilö

22. Mitkä ovat vastualueesi?
23. Mitä ammattinimikkeitä tällä osastolla on?
24. Kuinka monella on suomi, ruotsi tai englanti äidinkielenä?
25. Mitä kieliä osastolla käytetään? Mitä kieliä kuulet työympäristössäsi?
26. Mitä kieliä käytät työpaikalla? Tarve lukea, kirjoittaa, kuulla, puhua, työasia/juttelu
27. Ruotsi: työssä vai tauolla
28. Työdokumentointi: kirjoitettuna su/ru/eng?
29. Sähköposteissa su ja ru?
30. Mistä syistä kieli vaihtuu työpaikalla?
31. Mitkä olosuhteet työpaikalla mielestäsi tukevat eri kielten käyttöä?
32. Mitkä olosuhteet työpaikalla mielestäsi vaikeuttavat eri kielten käyttöä
33. Mitä kieliä käytetään kokouksissa? Mitä kieltä sinä käytät kokouksissa? Puhekieli?
34. Dokumentoitikieli? Koska englanti, koska suomi?
35. Jos dokumentointi jää yksikön sisälle, voi olla suomi/ruotsi?
36. Millä kielellä infotilaisuudet pidetään yksikössäsi ja osastollasi? Osaatko sanoa miksi? Millä kielillä infoa annetaan?
37. Onko infot rakennettu niin että he saa sama info materiaalin vai?
38. Onko tilanteita, että käytettäisiin rinnakkain tai vuorotellen puheessa tai esityksessä useampia kieliä?
39. Mitkä kielet?
40. Tuleeko kirjallista materiaalia sisäisesti tai ulkoisesti käännettynä kahdelle/kolmelle kielelle?
41. Kun itse teet niin onko sinulla yleensä yhdellä kielellä vai useampi kieliversio?
42. Kuinka tärkeitä ovat uuden työntekijän kielitaidot?
43. Onko kielitaidolla mielestäsi vaikutusta urakehitykseen?

44. Kuinka tärkeitä kielitaidot ovat työpaikan arjessa?
45. Onko tapahtunut muutoksia?
46. Silloin tehtävänä oli kääntää minkä tyyppisiä tekstejä vain?
47. Entä tänä päivänä? Missä osa-alueissa kielitaito tärkeää?
48. Entä tulevaisuudessa?
49. Englannin rinnalle muuta? Venäjän mainitsit jo
50. Vaikuttavatko seuraavat tilanteet kielivalintoihin: työkierron kautta ulkomainen työntekijä osastolla
51. Tietoliikenne suomen sisällä/ulkomailla, sähköposti
52. Ulkomailta
53. Työtehtävien paikallisuus/kansainvälisyys? Tiettyjä työtehtäviä henkilöillä, joiden mukaan kielitarpeet paikallisia/globalleja
54. Sidosryhmiin yhteydenpito –kotimaisia/ulkomaisia esim. Alihankkijoita
55. Kieli sidosryhmien kanssa paljolti englanti
56. Kieli asiakkaiden tai vieraiden kanssa
57. Kuinka yhtenäiset kielten käyttötavat ovat koko yksikössä?
58. Mainitsit, että yksi yksikkö paljolti ruotsinkielinen, siinä tulee eroa
59. Koska vaihdat kieltä?
60. Kuinka usein kieli vaihtuu?
61. Kirjallisesti?
62. Kuinka kolmen kielen käyttö mielestäsi toimii käytännössä?
63. Onko kolmen kielen käyttö työpaikalla sinulle luonnollista?
64. Onko eri kielten käyttö joustavaa?
65. Voiko usean kielen käyttö aiheuttaa sekaannuksia?
66. Miten arvioisit kielitaitojasi puheessa toisessa kotimaisessa kielessä ja englannin kielessä? Entä kirjallisessa toisen kotimaisen kielen taidoissa ja englannin kielen taidoissa?
67. Onko mielestäsi kielitaitojen kehittämiseksi tarvetta?
68. Oletko osallistunut/aiotko osallistua kielikurssille?

Bilaga 2 Intervjufrågor på svenska

Enheten och avdelningarna

1. Beskrivning av enheten
2. Samarbetsländerna
3. Språkbehov
4. Avdelningarna, antal personal, kontorsarbete/fabriksarbete
5. I vilka arbetssituationer behövs olika språk på avdelningarna/ på enheten?
6. De som använder olika språk än fi/sve/eng, har de språket som modersmål eller lärt de som främmande språk?
7. Det interna kommunikationsspråket på enheten och på olika avdelningarna?
8. I skrift?
9. Externa kommunikationsspråken? På vilka språk kommuniceras till ABB:s fabriker på utlandet?
10. När väljer man det lokala språket istället för engelskan?
11. Rekryteras personal från utlandet med vissa språkkunskaper? Vilka språkkunskaper behöver en utlänning för att arbeta i Vasa?
12. Hurdana språkkunskaper behöver en ny arbetstagare på enheten/ på avdelningen?
13. Fabriksarbetare?
14. Vilka modersmål är presenterade på enheten/ på avdelningarna/ i din egen närmaste arbetsmiljö?
15. Upplever du att de också vill lära sig fi/sve?
16. Hurdana språkkunskaper har enhetens arbetstagare?
17. Skillnader mellan avdelningar/ yrkesgrupper i behoven av språk?
18. Används översättningsbyråer? När?
19. Hur ofta?

Individen

20. Vad ansvarar du för?

21. Vilka språk används på den här avdelningen?
22. Mest i tal svenska?
23. Engelska?
24. Använder tre språk på alla sätt: läsa, skriva, höra och prata?
25. Hur ser din vardag ut med tanke på språken?
26. Pratar tre språk varje dag?
27. Hur mycket finska, svenska och engelska används i tal?
28. Hur mycket finska, svenska och engelska används i skrift?
29. Skickar e-poster inom teamet?
30. Av vilka orsaker byts språket på arbetsplatsen?
31. Vilka förhållanden stöder användning av olika språk tycker du?
32. Vilka förhållanden motverkar användning av olika språk tycker du?
33. Vilka språk används vid möten? Vilket språk använder du vid möten? Talat språk, skriftspråk, när engelska när finska?
34. Protokoll?
35. Engelska på protokoll?
36. På vilket språk hålls infotillfällen på din avdelning? Kan du säga varför?
37. Mera behov av lokala språken, inte så mycket engelska?
38. Får ni material som är översatt på två eller flera språk? Översätts intern eller extern skriftlig material till flera språk?
39. Får ni bara information på ett språk?
40. Hurdana språkkunskaper förväntas av en nyanställd?
41. Tycker du att språkkunskaper påverkar karriärutvecklingen?
42. Hur viktigt är det med språkkunskaper med tanke på arbetsplatsens vardag?
43. Har det skett förändringar?
44. Hurdant behov av språkkunskaper finns det idag?
45. Hurdana behov i framtiden?
46. En utlännning på avdelningen genom arbetsrotation på fabriken?
47. Datakommunikation i Finland/ utomlands

48. Hur ofta kontakt med nordiska länder?
49. Kontakterna med intressentgrupper- inhemska/ utländska underleverantörer
50. Hur enhetliga är sätten att välja språk i en situation i hela enheten?
51. Hur tycker du att användningen av tre språk fungerar i praktiken?
52. Hur känns det att använda tre språk på arbetsplatsen?
53. Är användning av tre språk på arbetsplatsen naturligt för dig?
54. Är det smidigt att använda olika språk?
55. Använder en del svenskspråkiga hellre engelska t.ex. i skrift med finskspråkiga än finska?
56. Kan användningen av olika språk orsaka missförstånd på arbetsplatsen? Varför?
57. Hur skulle du bedöma dina muntliga kunskaper i ditt andra inhemska språk och i engelska?
58. Finns det behov för förbättring av språkkunskaper?
59. Har du deltagit/ tänker du delta på språkkurser?
60. Annat som du vill berätta?

Bilaga 3 Intervjufrågor på engelska

1. What is your mother tongue?
2. What do you work with?
3. Have you been working before in another factory in ABB or how did you come to Vaasa?
4. Which mother tongues do your colleagues have here in Vaasa?
5. Do you all need your mother tongues also in your work?
6. Which languages do you hear at your work place?
7. Do you use your mother tongue and do you have colleagues that also have Spanish as a mother tongue?
8. When you work which languages do you use?
9. Do you contact with clients or customers?

10. On lunch breaks or coffee do you use
11. Always or
12. How do your working days look like from the language point of view?
13. If you change your language so for what reason could you change your language?
14. In your department how much Finnish, Swedish or English is used?
15. What about in written which languages do you use in your department?
16. How much would you say of the written communication is in English? 80%? 90?
17. Do you use several languages like beside one another so that you would use also Finnish and English in written
18. Only English
19. Can you understand texts in Finnish?
20. You don't see it as a difficulty or challenging
21. This is kind of an abstract question but what kind of circumstances you think support using different languages?
22. What kind of circumstances do you think can make it more difficult to use languages?
23. You just mentioned meetings so when you have your meetings which languages do you use?
24. And that is in your own department?
25. What about if you have any bigger meetings or like?
26. Only in Finnish?
27. Do you take part in them or?
28. In meetings which language do you make documents of the the meeting if you do which language do you use?
29. But you can sometimes receive information that is written in Finnish?
30. Where does it come from where would you say that
31. Are there situations where languages can be used side by side so that for example in a meeting you would for example have a presentation in English and speak in Finnish?

32. Do you have any idea of a reason why they choose to do the meetings like that?
33. What kind of language skills are expected from a new worker?
34. Do you think that in your team the difference that you don't need so much Finnish or local languages is that because you are a multicultural group and most of you have basically your first language is English for the most of you
35. How important are languages skills for a new employee?
36. What about education do you need to if you start working globally or in that kind of work you need English or other languages than local languages are you offered a job based on your language skills or do you need an education that supports?
37. Do you think language skills have an impact on career development?
38. How important are language skills in everyday work life?
39. How long have you been working here?
40. Well that's not such a long time but you think that under the time there has been any changes in language needs in your department?
41. Do you think that language needs in your department will change in the future?
42. So you think that maybe in your department the changes wouldn't be
43. But maybe in the other parts of the company there would be a need for
44. Do you think that you have seen that kind of development already so do you think that more people are coming from other countries to work here?
45. Do you think there is a clear difference or division between telecommunication in Finland and globally so do you think that there is language change in Finland Finnish is used a lot?
46. Well all internal communication sending information to employees and all kind of information or even documents in intranet
47. Do you think there is need for a change for that so that maybe for example should there be used like both English and Finnish more often or how do you think that it could work better?
48. So in your group or team or department language that is commonly used is English so in groups you always use English?

49. But maybe in smaller groups when there is Finnish people
50. So there are also people who has Swedish as their mother tongue
51. Do you think there are big differences in language use in different departments so do you think there are... there are more departments that can use more Finnish?
52. So maybe you are a bit of an exception in that sense that you use so much English?
53. When you start a conversation in e-mail or when you send a message to another person in another country do you always start by using English?
54. So if you know that the person is from country or how do you decide which language do you use when you start e-mailing?
55. Are there situations that you could start in English and then like later decide that maybe I should use another language?
56. When you use Spanish in communication... are there situations where you should sent the e-mail forward?
57. What do you do then?
58. So even with Spanish people
59. What kind of issues it might be you think it's?
60. How does using several languages at work work in practice?
61. How does it feel to be using several languages at work?
62. Is it natural for you to use several languages?
63. Do you think it's flexible to use different languages?
64. Well how do you feel do you think it's easy to change languages and
65. Depending on the language skills do you think using different languages on a work place can cause misunderstanding?
66. What do you think it can depend on like could it be the language skill level or cultural thing?
67. Are there any situations where you could change your language because of the situation like in certain meetings or?
68. What kind of language skills do you have in German for example?
69. What about Finnish have you been studying it or?

70. But you can read Finnish?
71. In what kind of situations do you speak Finnish?
72. In overall do you think there´s a need to improve language skills?
73. What about here in ABB do you think that there´s a need to improve language skills for your colleagues or other departments or?
74. Have you taken part in language education here in ABB? In which languages?
75. Was it a long course or?